

ИМОМ БАРЗАНЖИЙ “МАВЛИД”ИНИНГ ТАРЖИМАСИ

05:00 / 07.03.2017 17470

ТАҚРИЗ

Ҳар бир олим зиммасидаги вазифаси ўлароқ, ўзидан кейин бошқалар ўқиб фойдаланишлари учун имкон қадар китоб ва рисоалар таълиф қилиши лозим. Шофеъий мазҳабининг таниқли олимларидан Имом Тожуддин Субкий (раҳматуллоҳи алайҳ) “Жамъул жавоме”нинг муқаддимасида айтадилар: “Олим ҳаёти давомида ҳар қанча маъруф ва машҳур бўлмасин, талбалари нечоғлик кўп бўлмасин, ўзидан кейин одамлар ўқиб фойдаланадиган китоб тасниф қилмас экан, унинг одамларга илмий нафи кам бўлиб қолаверади...”.

Сиз азизларга тақдим қилинмиш ушбу рисола имом Барзанжий (раҳматуллоҳи алайҳ)нинг қаламига мансуб, Росулulloҳ (соллаллоҳу алайҳи ва саллам)нинг мавлидлари ҳақидаги қасидалар таржимасидир. Ҳар йили Робиъул аввал ойи кириб келиши билан юртимизда жаноби Росулulloҳнинг мавлидларини нишонлаш анъанаси бошланиб кетади. Мамлакатимизнинг деярли ҳамма масжидларида бу байрам кўтаринки руҳ ва хушқайфиятда ўтказилади.

Бизнинг диёрларда асосан имом Барзанжийнинг мавлид қиссаларини ўқиш одат тусига айланган. Имом домлаларимиз, кўп аҳли илмлар мавлид маросимларида қатнашчиларга мавлид ҳақида оғзаки сўзлаб берсаларда, барибир, Росулulloҳнинг сийратлари ҳақида ҳарқанча мавъиза, мақола-ю рисоалар бўлса ҳам, халқимиз учун шунча оздир. Зотан, ул зоти шариф ҳақида суҳбатлашиш, сийратлари ҳақида китоб ва рисоалар битишнинг, ўзи алоҳида бир ибодатдир.

Аллоҳнинг инояти билан, ўз даврида Ислом оламига кўплаб қўлланма ва адабиётлар етказиб берган ютимиздан бугунга келиб яна Ислом қуёшлари аста-аста порлай бошлади. Ҳамюртларимиз ичида диний фанларда китоблар ёзадиган, илмий тадқиқотлар қила оладиган салоҳиятли аҳли илмлар етишиб чиқмоқда.

Халқимизга минбарлардан туриб маънавий озуқа, руҳий тарбиялар бериб келаётган малакали имом домлаларимиздан бири Равшанбек домланинг

ушбу рисолаши ҳам, Ўзбекистонимизда ёзилаётган китоблар сонини яна биттага оширди. Домланинг бу рисолаши сийрат илмининг ривожига ўз ҳиссасини қўшади, ўқувчиларнинг билимини ошириб, муносиб манафаати етади, деган умиддамиз.

Домланинг бу илмий ишлари ҳали бошланиши бўлиб, Аллоҳ хоҳласа бундан кейинги фаолиятларида кўплаб мақола ва рисоалар битишига, юртимизда битилмиш диний-маърифий адабиётларнинг кўпайишига ўзининг муносиб ҳиссаларини қўшади, деган умиддамиз.

Ҳикматуллоҳ Иброҳим.

БИРИНЧИ АТР

МУАЛЛИФ МУҚАДДИМАСИ

هَالَوَا وُهَلَانَا اَم يَلَع تَاكَرَبَلَا ضَيَف اُرَدْتَسْمُ ةِيَلْعَلَا تَاذَلَا مَسَابَا ءَاَلْمَا اِيَدْتَبَا

Аввало, Аллоҳ таоло эга қилган ва етказган неъматлари устига яна қўшимча баракотлар мўл-кўллигини ёғдиришини сўраган ҳолда, Олий зотнинг номи ила (Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам сийрати тўғрисида ёзилган) имлони бошлайман.

هَاطَمَلِيَمَجَلَا رُكُشَلَا نَم اِيَطْتَمُم ةِيَنَه ةَغَاَسُ هُدْرَاَوْمِ دِمَحَب يِنَتَا و

Иккинчи бора, Аллоҳ таолога чиройли шукр уловларини минганча, мавриди ёқимли, сокин оқувчи тотли сувга ўхшаш ҳамд айтаман.

يَف لَقْتُنْمَا ةِيَلْوَالَاو مَدَقْتَلَاب فَوْصَوْمَلَا رُونَلَا يَلَع مُسْأُو يِلَصْأُو
هَابَجَلَاو ةَمَيَرَكَلَا رُغَلَا

(Яратилишда) Муқаддам ва авваллик наътлари билан сифатланган, (ота-боболарининг) мукаррам юзларида ва пешоналарида доим кўчиб юривчи Нур (Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам) га салоту саломлар айтаман.

عَبَّاحُ صَالِحٌ مُغَيِّوٌ وَيُؤَبِّنُ لِرَهْطِ أَطْلَالِ رَهْطِ عَالِي صُحَيْحِي أَنْ أَوْضُرَّ يَلِغَاتِ هَلَالِ حُنْمَتِ سَأَوِ
وَالْأَوْ نَمَوَّعَاتِ أَلْأَوِ

Аллоҳ таолодан набавий, пок аҳли байтлари-ю, авлодларига хос бўлган, саҳобаи киром, тобеъин, табаа тобеъин ва уларни (қиёмат кунигача) дўст тутадиганларни қамраб оладиган розилигини сўрайман.

طِطْخِي فَيَا أَوْعِلَانِمَ أَطْفَحِ وَبِئْسَ لَوْلَا لُبُّ سَلَاكُ وَكُلُّ سَلَّيَا إِهْ وَيَا دَجَّ تَسْأَوِ
هَاطُخِ وَإِطْخِ لَ

Ва яна очиқ ойдин, равшан (тўғри) йўлларда юришга ҳидоят беришини ҳамда гуноҳ (га сабаб бўладиган) йўлларга юриб залолатга (ботишдан) сақлашини сўрайман.

فِي رِشَالِ بَسْنِ لَانِمَ أَطَانِ رَقِيقَ بَعَّ أَنْ سَحِ أَدُورُبِّي وَبْنِ لِدِلْ وَمَلَّ صَقْنِمَ رُشْنَأَوِ
هَاطُحِبُّ عُمَاسْمِ لَ يَلْحَتِ أَدْقَعِ

Зийнатлари билан қулоқларни безайдиган шода сингари насаби шарифни назм қилиб чиройли, гўзал лафзлардан ташкил топган Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг (мавлид-таваллуд-ларига оид) қиссасини кенг баён қиламан.

هَلْ لِبَابِ الْإِوُقَالِ وَالْوَقَالِ نَافِ وَيُوقِلْ لِهَتْ وُقْ وَيَلِغَاتِ هَلَالِ لَوْحِبُنِي غَتْسَأَوِ

(Бу ишда) Аллоҳ таолонинг қудрат ва кучли қувватидан ёрдам сўрайман. Чунки гуноҳдан қайтишга қувват, ибодатларга қодир бўлишга куч Аллоҳ таолонинг тавфиқи билангина бўлур.

وَمَلَسَ وَوَلَّصَ مُهَلَّلًا مِيْلَسَتَ وَوَالَصَّ نَمِّي دَشَ فَرَعَبَ مَي رَكْلًا رَبَقَ مُهَلَّلًا رَطَع
وَهَلَّ عَكَرَابَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва- салламнинг қабри шарифларини хушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Шарҳ: Бу гап дуо ҳисобланиб, эй, Аллоҳим, Раҳматингни нозил қил. Яни: Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қабри шарифлари- га раҳматингни ёғдир ва уни ҳамиша зиёда қил”¹ -дегани бўлади. Уламолар Пайғамбар алайҳимус солату ва салломлар ҳақида салоту салом, саҳобаларга “розияллоҳу анҳу”, тобеъин, шайхлар, авлиё ва бошқа уламои киромларга “раҳматуллоҳи алайҳ”, деб дуо қилишни мустаҳаб санайдилар.

Назмий бўлақлар “аттириллахумма” деб ажратилгани сабабли омма уларни “Аттир” дея номлаб олганлар. _____

И К К И Н Ч И А Т Р

НАСАБИ ШАРИФ

هَلَّلًا دَبَعُ نَبَا مَلَسَ وَوَهَلَّ عَهَلَّلًا لِي لَصَّ دَمَّ حُمَّ اُنْ دِي سَوُهَ لُو قُ افُ دُعَبَ وَ

(Ҳамду санодан) сўнг, (қуйида зикри келадиган зотнинг муборак насабларини) айтаман. У зот, Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васаллам, Абдуллоҳнинг ўғиллари.

Шарҳ: Куняси Абул Қусам-яъни: яхшилиқларни жамловчи.Лақаби Забиҳуллоҳ , 25 ёшида вафот этган.

¹Таълиқу мавлидин набий

²Роддул мухтор1-ж, 58-бет. Муҳаммад- тўхтовсиз мақталадиган маъносини ифода қилади.Араб тилида феъл ليعفت (тафъийл) бобида келганда, кўпинча бир ишни қайта-қайта, кўп марта қилинганлигини ифодалайди. Масалан: عطق (қотоъа) - кесди, عطق (қоттоъа) - қиймалади, حم (ҳамида) - мақтади, حم (ҳаммада) - тўхтовсиз мақтади. Шунда حم

(ҳаммада) феълидан ясалган مُحَمَّد (Муҳаммад) исми тўхтовсиз мақталадиган, деган маънони англатади. Мақтов Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни ҳар томондан чулғаган: исмлари - Муҳаммад ва Аҳмад, шафоат қиладиган

мақомларининг номи - “Маҳмуд”(мақтовли), қиёмат кунидаги байроқларининг номи -“Ливаул ҳамд” (мақтов байроғи), умматлари - “Ҳаммадун” (ҳамду санони кўп айтувчилар)дир. (“Сиз Пайғамбарни кўрганмисиз?” 1/64). Шифо китобида Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг муборак исмларини адади ҳақида уламолар турли ривоятларни келтирганлар. Ибн ал-Арабий Шарҳи Термизийда исмларини мингтага етказганлар. Имом Суютий бир рисоласида беш юзтага етказган. Қуръони каримда тўрт жойда Муҳаммад (“Оли Имрон”, 144-оят, “Аҳзоб”, 40-оят, “Муҳаммад”, 2-оят, “Фатҳ”, 29-оят), бир жойда Аҳмад (“Софф”, 6-оят) исми келган. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг муборак исмлари маданий сураларда зикр қилинганлиги ўша ерда яшаб вафот қилишларига ишорадай гўё. Кунялари Абул Қосим.

{وَيَسِّرْ لِي أَسْمَاءَ بَنِي إِسْرَائِيلَ} دَبَّعَ نَبِيًّا

Абдуллоҳ эса, Абдул Муттолибнинг ўғли. Исми Шайбатул ҳамд. (У олий хислатлари мақталган киши эди.) Қавс ичидаги қўшимча баъзи бир нусхаларда зиёда бўлиб келган.

Шарҳ: Абдулмуттолиб - Муттолибнинг қули, хизматкори. Отаси вафот этиб етим қолганидан сўнг, Муттолиб исми амакиси қарамоғида қолди. Шайба одамларнинг гапи ва амакисининг унга кўрсатган меҳр-оқибати натижасида ўзига Абдулмуттолиб лақабини олди. Истеъмолда исми қолиб, лақаби ишлатиладиган бўлиб кетди. Ҳамднинг Шайбага изофаси ташриф учундир. Яхши ниятлар ила келажакда мақтовга сазовор бўлсин деган умидда номланган. Бошида оқ сочи бўлгани учун онаси унга Шайба (Оқ соч) номини берди. Куняси Абул Ҳорис. Аммо арабларнинг туғилган чақалоққа бошида оқ сочи бўлмасада, Шайба исми беришлари улуғ ёшга етсин деган яхши умидда қилинади.

وَرَمَعُ هُمْ سَأَوْ مَشَاهِدًا

Ҳошимнинг ўғли. Исми Амр

Шарҳ: Ҳошим- нон тарқатувчи дегани. Узун умр кўрсин дейишиб, Амр деб номланган.

{هُنَّ اِيْلُ عُلْءُ اِقْتِرَالِ اِيْمْتِنَ يِي دِلْ} اُةُ رِيْغُمْلَا هُمُ سَاوِ فَا نَمِ دَبَعَنْ بَا

Абдуманофнинг ўғли. Исми Муғийра.)Олийжаноб бўлганидан баланд мартабалар унда интиҳо топган).

Шарҳ: Муғийра-душманга қарши чиқувчи ёки пухта иш қилувчи дегани. Чиройли бўлганидан қомарул ботҳо - чўлдаги ой лақабини олган.

نَا يِي لَ اِيْ صَقْلَا عَا ضُقْ دَا لَب يِي فَا هِي صَا قَتْلَ يِي صُقَبَ يِي مُمُ سَ عَمَّ حُمُ هُمُ سَاوِ يِي صُقْ دَنْ بَا
اَمَحَ اَمَحَ فَا مَرْتَحُمْلَا مَرَحَلَا يِي لَ اِيْ لَ اَعَا تَ هَلْ لَا اَدَا عَا

Қусойнинг ўғли. Исми Мужаммиъ. Маккадан узоқда (жойлашган) Қузоъа (Яманда жойлашган) шаҳрининг четида Аллоҳ таоло (ҳайвонини овлашни, дарахтини кесиш, синдириш, ўтларини юлиш каби) ман қилинган нарсаларини қилишдан қайтарган, муаззам (улуғ), Ҳарамга қайтаргунича яшагани учун Қусой деб номланган.

Шарҳ: Қусойнинг исми Мужаммиъ бўлган.

مُيْ كَحْ هُمُ سَاوِ بَا لَ كَنْ بَا

Килобнинг ўғли. Исми Ҳаким

Шарҳ: Итлар билан ов қилишга қизиққани учун Килоб номини олган.

Абу Руқойш ал-Калбий ал-Аъробийга

-“Нега фарзандларингизни Калб - ит, Зиъб - бўри, қулларингизни Марзуқ - ризқли, Рабоҳ - фоида”-деб номлайсизлар?

-Фарзандларимизни душманларимиз учун, қуларимизни ўзимиз учун номлаймиз,- деди. (Яъни: фарзанларимиз душманларимизни енгишда ёрдам беради.)

رُمْنِ بَا

Мурранинг ўғли.

Шарҳ:Қувватли, аччиқ дегани. Душманларига аччиқ захардай таъсир қилсин деб шундай номлашган.

بَعْكُنْبا

Каъбнинг ўғли.

Шарҳ: Каъб-улуғ, шарафли. Ибн Зубайр розияллоҳу анҳунинг хабарига қараганда, у Каъба олдида манжаниқ тошлари қулоқлари олдидан ўтишига қарамай, қотиб қолган Каъбадек ҳеч нарсага қарамасдан намоз ўқирди.

يَؤُلُنْبا

Луайнинг ўғли.

Шарҳ: Луай-буқача. Кучли бўлсин дея номланган.

بَلْغُنْبا

Ғолибнинг ўғли.

Шарҳ: Ғолиб-ғалаба қилувчи.

يَشْرُقُ لَأَنْوَطُ بَلْأَبَسُنْتِ هَلْأَوْ شَيْرُقُهُمْ سَأَوْرُفِ نْبا

Фихрнинг ўғли. Унинг исми Қурайш бўлган. Унга ички Қурайшликлар нисбат қилинади.

Шарҳ: Фихр ва унинг авлоди араб қабилалари ичида кучли, жасоратли бўлганидан “Қурайш”-акула лақабини олишган. Мулла Алий ал-Қорий эса “Шифо”нинг шарҳида Фихр тарқоқ қабилани жамлагани учун “Қурайш”-жамловчи номини олган деган.

هَاضَتْ رَأَوْرِيَتْ كَلْهَلْأَحَنْجَامُ كُيَنْ أَنْ كُهُفُ وَفَامَ وَ

Фихрдан юқоридаги насаб кўпчилик (сийрат уламолари) қабул қилиб, рози бўлганидек Кинонийдир.

كَلْأَمِنْبا

Моликнинг ўғли.

Шарҳ: Молик-подшоҳ. Арабларнинг подшоҳларидан бўлган.

رَضِّنْ لَنَا نَبَا

Назрнинг ўғли.

Шарҳ: Назр - чиройли, гўзал. Ҳуснда беназир бўлгани учун назр деб номланган.

عَنَّا نَكَرْنَا

Кинонанинг ўғли.

Шарҳ: Кинона-камон ўқларини соладиган идиш.Ўз қавмининг айбла -рини беркитиб, ҳимоя қилсин дея шундай номлаганлар.

عَمَّيْ خَيْرُنَا

Хузайманинг ўғли.

Шарҳ: Хузайма-мустаҳкам.Ишига маҳкам,пухта бўлсин деб номлаган- лар.

عَكَرْدُمْنَا

Мудриканинг ўғли.

Шарҳ: Мудрика-топқир.Исми Омир.Уч ака-ука бўлишган. Бир куни отаси Илёснинг туялари йўқолиб қолади. Топа олмагач, ўғилларига туяларни топиб келишни буюради. Уларни Омир топиб келади. Шундан кейин унга “Мудрика” (топқир) лақаби берилади.

يَبِّنْ لَنَا هَبْلُصَ فِي عَمْسَ وَ عِيْمَ رَحْلَا بَا حِرْلَا يَلَا نَدْبَلَا يَدَّهَ نَمْلُ وَ أَوْهَ وَسَا يَلَا نَبَا
هَبْلُ وَ يَلَا عَاتَ هَلَلَا رَكَدَّ مَسَ وَ هِيْلَ عَ هَلَلَا يَلَا ص

Илёснинг ўғли. У Ҳарамни Риҳоб деган (бўш жойига) туяларни (ҳайдаб бориб) биринчи бўлиб ҳадя қилган. (Яна) Илёснинг сулбида Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам Аллоҳнинг зикр қилганлари,талбия айтганлари эшитилган.

Шарҳ: Илёс-ноумид. Отаси қарилик чоғида кўргани учун шундай номланган

رَضْمُنَا

Музорнинг ўғли.

Шарҳ: Музор - чиройли, оқ юзли.

رازندونب

Низорнинг ўғли.

Шарҳ: Низор-оз. Отаси Музор туғилган вақтида оталари сулбида бир-бирларига ўтиб келаётган нубувват нурини пешонасида зоҳир бўлганини кўргач, жуда хурсанд бўлиб кетди.Элга дастурхон ёзди. Бу гўдакка ҳар қанча сарфланса, оз деди. Натижада Низор номини олди.

دعمنوب

Маъадднинг ўғли.

Шарҳ: Маъадд—доим тайёр.

انذعنوب

Аднаннинг ўғли.

Шарҳ: Аднан—туриш.

ةينسلاةنسلاانابوءارفةمظنكلساذهو

Бу (насаби шариф) қимматбаҳо инжу, гавҳарларининг қадри юксак, мунаввар суннат (саҳиҳ ҳадислар) қўллари тизган шодадир.

Шарҳ: Мусанниф раҳматуллоҳи алайҳи насаби шарифни келтиришда саҳиҳ ҳадисларга суянганларини ўта балоғатли, фасоҳатли сўзлар ила баён қилмоқдалар.

هأبأوءعراشلاهنعكسمأمالسلاةيلعمةيهازبلايلخلالألأعفرؤ

У (насаби шариф)ни Шореъ (Набий соллоллоҳу алайҳи васаллам) Иброҳим алайҳиссаломга етказишни қариҳ кўрганлар.

أمالسلاةيلعلةامساحيذبذلالأةيبسنللمؤلعلأيوذدنعببرالبنانذعو
هأمتنمؤهتبنسن

Насаб илми билан шуғулланувчи уламолар наздида Аднан насабда Исмоил Забиҳуллоҳгача етиб боради.

هُلِّلَا يَلِّصُ مَرْكَأَلَا دِيَّسَلَا وَالْفَيْكَو وَهِيَّ رِدْلَا هَبْكَ أَوْكَ تَقُولِيَّتْ دِقْعُ نَمِهْ مَطْعَافْ
هَاقَتْ نُمْلَا هَتْ طِسْ أَوْ مَسَّ وَهَيْ لَع

Бас, дур каби нур сочиб турган юлдузлар сингари (насаби ша- риф) шодаси қанчалар улуғ (мукаррам)!? У (шода) ичида (башариятни танлаб олингани), Саййидимиз, (Расули) Акрам соллаллоҳу алайҳи васаллам бўла туриб, қандай ҳам улуғ бўлмасин!?

وَمَلَّسَّوَلَّصُ مَهْلَلَا مِيْلَسَتْ وَهَالَصُ نَمِّي دَشِّ فَرَعَبْ مَيْرَكُلَلَا هَرْبَقُ مَهْلَلَا رَطْعُ
هَيْ لَعْ كَرَابْ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал- ламнинг қабри шарифларини хушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

У Ч И Н Ч И А Т Р

ЯНА НАСАБИ ШАРИФ

ءَا زَوْجَلَا هَمْوُجُنْ هَتْ دَلَقُ هَالْحَبْ يَلْغَلَا بَسْحَتْ بَسَن

Бу насаб шундайин улуғ насабдурки, гўё осмон у билан зийнатлангандек, ҳисоблайсиз. Ва яна шундай гумон қиласизки, Жавзо юлдузи у насабни худди маржон таққандек бўйнига тақиб безаниб олган...

ءَامَّصَّعَلَا هَمْيَتَيْ لَلَا هَيْ فَ تَنْ إِرَاحَ فَو دَدُوسُ دِقْعُ أَدْبَحْ

Қандай улуғ, шарафли насаб шодасики, сиз унинг ичида гўё бебаҳо дур кабисиз.

Шарҳ: Манашу икки байт “Қасидаи бурда” муаллифи Имом ал-Бусийрийнинг “Ҳамзийя” қасидасидан олинган.

هَيْلُهَا جَلَّ أَحْفَسُ نَمَّ يَلْغَتْ هَلْ لَهَا طِبَّ بَسَنَنْ مَبْ مَرْكَوْ

Бу насаб қандаям мукаррам насаб эканки, Аллоҳ таоло уларни жоҳилият айбларидан авайлаб пок сақлаган?!

هَأَوْرُوِي نَهَلْ هَدِرَوْمُ يَفْ دَرَاوِي قَارْعَلْ أَنْ يَزَلْ دَرُوَا

Юқорида зикри ўтган тартибдаги насабни Зайниддин ал-Ироқий (раҳматуллоҳи алайҳ) ўзининг “Мавридул ҳаний” номли китобида (Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг) муборак насаблари тўғрисидаги саҳиҳ ҳадислар ила келтирган.

هَمْ سِإْلَ أَنْ وَصَدَّاجْ مَالِ أَعَابَا دِّمَّ حُمْ لَ مَ أَرْكَ هَلْ إِنْ ظَفَحَ

Аллоҳ таоло Муҳаммад алайҳиссаломнинг каромати юзасидан, қолаверса муборак номларига айб етмасин учун ул зотнинг ота-боболарини ҳифзига олди.

هَمْ أَوْ هَبَّ أَيْ لِي وَ مَدَّ أَنْ مُمْ رَاعُ مُمْ بَصِي مَلَفَ حَافَّ سِلْ أَوْ كَرَتْ

Бас, Аллоҳнинг ҳифзи билан улар сифаҳ (зино) га яқин йўламдилар. Шундай қилиб, ҳазрати Одамдан то онаси ва отасига қадар бўлган аждодларига зино ори етмади.

Шарҳ: Манашу байт Ҳофиз Ибн Носириддин Димашқийнинг қасидасидан олинган.

هَيْ هَبَّ لَمْ هَرَّ رَغْرِي رَأْسَا يَفْ ةُؤْبُنْ لْ رُونْ يَرْ سْ ةَ أَرْ سْ

Росуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламнинг аждодлари, ҳаммалари обрў-эътиборли бошлиқ ўтганлар. Ул зотнинг муборак пайғамбарлик нурлари боболарининг пешоналаридаги чизиқларда намоён бўлиб, авлодма-авлод кўчиб юрарди.

هَلْ لَدُنَّ عَذَابٌ أَلِيمٌ ۝ وَبِالْطُّمُورِ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً بَرْدًا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝

(Туғилиш замони тобора яқинлашаркан) Росулulloҳнинг худди бадр кечасида ойдин кўринадиган ўн тўрт кунлик ойга ўхшаш нурлари боболари Абдул-мутоллуб ҳамда унинг ўғли Абдуллоҳларнинг пешоналарида (жило сочиб) равшан бўлди.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ بِقُوَّةٍ فَنُفِثَ بِهِ السَّحَابَ الْأَمْثَالَ ۝ وَالرِّيحُ يَنْفِثُ السَّحَابَ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва-салламнинг қабри шарифларини хушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

ТЎРТИНЧИ АТР

ТУҒИЛИШ АРАФАСИДАГИ ҲОЛАТЛАР ВА МЎЪЖИЗАЛАР

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ بِقُوَّةٍ فَنُفِثَ بِهِ السَّحَابَ الْأَمْثَالَ ۝ وَالرِّيحُ يَنْفِثُ السَّحَابَ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝

Аллоҳ таоло (охирги Пайғамбари) Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламга тегишли Ўз ҳақиқатини рўёбга чиқаришни ва у зотни жисм ва руҳларини сурат (шакл) ва маъно (шамоил, сифатлари)да зоҳир қилишни ирода қилиб, Зухрийя қабиласига мансуб Оминани раҳмига нақл қилди.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيحَ بِقُوَّةٍ فَنُفِثَ بِهِ السَّحَابَ الْأَمْثَالَ ۝ وَالرِّيحُ يَنْفِثُ السَّحَابَ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝ وَبِالَّذِينَ يُدْبِعُونَ مَاءً حَارًّا فَكُلُوا مِنْهُ حَيْثُ شَاءُوا وَلَا يَذُقُوا الْخَمْرَ وَلَا الْبَحْرَ وَلَا يَسْقُوا شَيْئًا عَلَيْهِ كِتَابٌ ۝

Қорийб (ҳар бир бандага қон томиридан ҳам яқин), Мужийб (дуо, илтижоларни ижобат этувчи) Аллоҳ таоло Омина онамизни Мустафо соллаллоҳу алайҳи васалламдек зотга она бўлишдек (мақомга) хослади.

﴿يَتَذَلُّهُرَأُونَالْأَوْلَمَحَبِضَرَأَلْأَوْتَأَوَامَّسَلَالِيَفَيَدُونَو﴾

Осмонларда (Омина Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал- ламнинг) зотий нурига ҳомиладор бўлганлиги нидо қилинди.

﴿أَبَصِمُيَسَنَبُؤُبُؤَلْبَبُصَلُّكْأَبَصَو﴾

Ёқимли, роҳатбахш (шарқдан эсадиган) сабо шамоли эсиб, ошиқлар хурсанд бўлди. Яъни: охир замон пайғамбарига ҳомиладор бўлганлик хабари ёқимли, роҳатбахш сабо шабодаси мисол ошиқларни ўз таровати ила хурсанд қилди

﴿يَسُذُنُّسَالْحَتَّابَّنَالْمَأَوْبَدَجَلُوطَدَغَبُضَرَأَلْأَتَيَسُكُو﴾

Узоқ давом этган қаҳатчиликдан замин ипакдек майин (гўзал) кийимларни кийди. Яъни: Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам баракотидан ерлар ям-яшил ўт- ўланларга бурканди.Чунки дунёга башариятнинг саййиди меҳмон бўлиб келаётганди.

﴿أَنَجُيَنَاجِلِلرَجَّشَلَالِيَدَأُورَامُّثَلَالَتَعَنِّيَأَو﴾

Мевалар (етилиб) фарқ пишди. Янги мева узиб (тановул қилув- чига) дарахтлар меваларини яқин қилди.

﴿يَبَرَّعَلَالنُّسَلَالْحَصْفَبِشِيَرُقُلِلَّءَادُّكْهُلْمَحَبَّتَقَطَنَو﴾

Қурайш қабиласидаги ҳамма ҳайвонлар Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламга омиладор бўлинганлигини араб тилида равон сўзлади.

﴿أَوْفَالْأَوهُؤُؤَلَالِيَلَعُْمَأَنَصَالْأَوُّرَسَالْتَحَو﴾

Тахтлар, бут ва санамлар юз тубан ерга қулади.

عِيَّ حَبْلُ الْهُبَّاءِ وَبِرَاعِ مَلَأَوْ قَرَأَ شَمْلُ الشُّوْحِ وَتَرَشَّابَتْ وَ

Машриқу мағрибда яшовчи ваҳший ҳайвонлар, сув ҳайвонлари бир-бирларига хурсандчилик изҳор қилдилар.

هَآيَ مُحَسِّنٌ كَرُورٌ سَلَامٌ مَلَأَوْ عِلَّاتِ سَتَحِو

Бутун олам шодлик (шароби)дан (тўлдирилган) сурур, шодонлик қадаҳини ичди.

مِنْ مَزَلِ الضَّابِّ نَجَلِ تَرَّشُّبِ

Жинлар Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг дунёга келиш пайти яқинлашаётганлик хабарини беришди.

Шарҳ: Баъзи нусхаларда “бушширот” маълум феъли мозий шаклида келган.

عِيَّ نَابِ رَلَّاتِ بَرَّوْ وَّعَنَ كَلَّاتِ تَكُهُتْ نَؤ

Коҳинлик барбод қилинди. Роҳиблар (бўлаётган ишлардан) хавф қила бошладилар.

هَاتِ هِنَسُ حَالِ حِيْفِ وَرِيْبِ حِ رِبْحِ لُكْ وَرَبَّخَ جَلِو

(Воқеаларни) чиройли ҳуснидан (ёқа тишлаб) лолу-хайрон қолишиб, ҳар бир олим, хабардор кишилар (бу оламшумул) хабарни тезда тарқатдилар.

عِيَّ رَبِّ لِرِيْحٍ وَنِيْمَلِ الْغَلِّ دِيْسَبِ تَلَمَحِ دَقِ كُنَّ إِهَلْ لِيْقَفِ مَانَمَلِ يِفْ هُمُ أَتَيْتْ أَوْ هَابُ قُعْدَمُ حُتَسُّ هِنَّ أَلْ أَدْمُ حُمِ هِيْتُ غَضَوْ إِذْ هِيْ مَسَّو

Онаси (Омина)га тушида: “Сиз борлиқнинг энг яхшисига ҳомиладор бўлдингиз. Уни дунёга келтирганингизда Муҳаммад деб номланг, чунки у зот алал оқибат мақталур”, - дейилди.

وَمَلَسَ وَوَلَّصَ مُهَلِّلًا مِيْلَسَتَ وَوَالَصَّ نَمَّيْدَشَ فَرَعَبَ مَيْرَكُّلَا هَرَبَقَ مُهَلِّلًا رَطْعَ
هَلَّعَ كَرَابَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал- ламнинг қабри шарифларини хушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Б Е Ш И Н Ч И А Т Р

ҲОМИЛАДОРЛИК ВАҚТИ ВА ТАВАЛЛУДЛАРИ

هَيَوْمَ لَمَّا لَوُقْ أَلَا رُوْهَ شَمَّ يَلَعَنَ اَرْهَشَ مَلَسَ وَوَلَّعَ هَلِّلًا يَلَّصَ وَوَلَّحَ نَمَّ مَتَّ اَمَلَو
نَمَّيْدَعَّ يَنْبَ هَلَّوْخَّ أَبَ زَاتْ جَادَقَ نَاكَ وَوَلَّ هَلِّلًا دُبَعَّ هُوْبَ أَرْوْنُ مَلَا هَنْيْدَمَلَابَ يَفُوتْ
هَيْرَاجَّ نَلَّ هَفَّيْ اَطَّلَا

Ривоят қилинган машҳур гапларга қараганда, ҳомилага икки ой тўлганда, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг оталари Абдуллоҳ Нажжор қабиласидаги Бани Адий (уруғидаги) тоғалари ҳузуридан қайтаётиб (йўлда) вафот этди.

هَأُوْكَشَ وَوَمَقُوسَ نُونُ اَعْيَ اَمَّيْ قَسَّ اَرْهَشَ مَهْيَ فَتَكَ مَو

(Ўлимдан олдин) тоғалариникида бир ой касал бўлиб ётди. (Қариндошлари) уни касали ва шикоятларидан (хабар олиб) ёрдам бериб турдилар.

وَأَوْ هَيَوْمَ قَرُوشَ اَعْسَتَ حَجَّ اَلَّ يَلَعَنَ مَلَسَ وَوَلَّعَ هَلِّلًا يَلَّصَ وَوَلَّحَ نَمَّ مَتَّ اَمَلَو
هَادَصَّ هَنْعَ يَلَّجَّ نَيَّ نَانَّ اَمَزَلَلَا

Ҳомилага қамарий ой ҳисобида тўққиз ой тўлганда, замоннинг (туғилиши кутилаётган) зотга ташналиги кетаёзди.

عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ لَكُمْ آيَةٌ يَوْمَ الْعَدَّةِ فَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَدْحِ الْعَدَّةِ فَأَقْبِلُوا عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ لَكُمْ آيَةٌ يَوْمَ الْعَدَّةِ فَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَدْحِ الْعَدَّةِ فَأَقْبِلُوا

(Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг) муборак таваллуд кечасида Омина онамиз (ҳузурига) жаннат аёлларидан (бўлмиш) Осиё ва Марям розияллоҳу анҳумолар ҳозир бўлдилар.

فَإِنْ سَأَلْتَهُنَّ فِيمَا كُنَّ يَسْئَلْنَ فِي أَهْلِ بَيْتِهِنَّ مِنْ بَنَاتِهِمْ فَلْيَنصُرْنَهُنَّ مَا كُنَّ يَسْئَلْنَ فِي أَهْلِ بَيْتِهِنَّ مِنْ بَنَاتِهِمْ فَلْيَنصُرْنَهُنَّ مَا كُنَّ يَسْئَلْنَ فِي أَهْلِ بَيْتِهِنَّ مِنْ بَنَاتِهِمْ فَلْيَنصُرْنَهُنَّ

(Омина онамизни) тўлғоқ тутиб, Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламнинг зиёси (бутун оламини) ёритиб юборган Нурни дунёга келтирдилар.

МАҲАЛЛИ ҚИЁМ

Баъзи бир кишилар Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзлари тириклик чоғидаёқ саҳобаларни туриб қарши олишларини қариқ кўрар эдилар, дейишади. Баъзилар эса бу туришни у зотга эҳтиром ва муҳаббат деб тушунтирадилар. Келинг, масалани ҳал этишда ўз фикримизга эмас, ҳадислар ва уламоларнинг бу ҳақида билдирган фикрларига мурожаат қилайлик. Аввало ҳадисларни ўрганайлик.

أَيُّ دَهْوٍ أَلَدَوْا تَمْسَعُ بَشْرًا أَدْحًا تَيْ أَرَامٍ؛ تَلَقَّاهُ نَعَهُ لَلِأَيِّ صَرَّ نِي مُمُؤْمِلًا مُؤْمَلًا شَيْءًا نَعَهُ
هَيْلَعُهُ لَلِأَيِّ لَصٍ - لَلِأَيِّ لَلِأَيِّ لَوُسْرٍ رَتْنَبَ عَمَطَافٍ نَمِ أَوْدُوعُقُو أَمِ أَيْ قِى فِى لَلِأَيِّ لَوُسْرٍ
أَهْلِي لِمَاقٍ - مَلَسَوِ هَيْلَعُهُ لَلِأَيِّ لَصٍ - يَبْنَلِى لَعَلَّ عَدَّ إِذِ تَنَاقُ وَتَلَقَّاهُ مَلَسَوِ
لَخَدَّ إِذِ - مَلَسَوِ هَيْلَعُهُ لَلِأَيِّ لَصٍ - يَبْنَلِى لَعَلَّ عَدَّ إِذِ تَنَاقُ وَتَلَقَّاهُ مَلَسَوِ
يَذْمُرْتَلِ أَوْرٍ "... أَوْسَلِجَمِ ي فِى هَتَسَلِجَأُ هُ تَلَبَّ قَفِ أَوْسَلِجَمِ نِمِ تَمَاقِ هَيْلَعِ
تَلَقَّاهُ نَعَهُ لَلِأَيِّ لَوُسْرٍ رَتْنَبَ عَمَطَافٍ نَمِ أَوْدُوعُقُو أَمِ أَيْ قِى فِى لَلِأَيِّ لَوُسْرٍ
مَلَسَوِ هَيْلَعُهُ لَلِأَيِّ لَصٍ - لَلِأَيِّ لَلِأَيِّ لَوُسْرٍ رَتْنَبَ عَمَطَافٍ نَمِ أَوْدُوعُقُو أَمِ أَيْ قِى
أَهْلِي لِمَاقٍ - مَلَسَوِ هَيْلَعُهُ لَلِأَيِّ لَصٍ - يَبْنَلِى لَعَلَّ عَدَّ إِذِ تَنَاقُ وَتَلَقَّاهُ مَلَسَوِ
هَيْلَعُهُ لَلِأَيِّ لَوُسْرٍ رَتْنَبَ عَمَطَافٍ نَمِ أَوْدُوعُقُو أَمِ أَيْ قِى فِى لَلِأَيِّ لَوُسْرٍ
أَهْلِي لِمَاقٍ - مَلَسَوِ هَيْلَعُهُ لَلِأَيِّ لَصٍ - يَبْنَلِى لَعَلَّ عَدَّ إِذِ تَنَاقُ وَتَلَقَّاهُ مَلَسَوِ
يَذْمُرْتَلِ أَوْرٍ "... أَوْسَلِجَمِ ي فِى هَتَسَلِجَأُ هُ تَلَبَّ قَفِ أَوْسَلِجَمِ نِمِ تَمَاقِ هَيْلَعِ

Уммул муъминийн Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

“Юриш-туришида, ҳайъатда, сийратда, кўринишда Фотима бинти Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламчалик Росулulloҳ- га ўхшаш кишини кўрмадим”.

“У Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг олдига қочон кирса ўринларидан туриб, ўпиб ўз жойига ўтказар эдилар. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унинг олдига қочон кирсалар ўрнидан туриб, ўпиб, ўз жойига ўтказар эди...”, деди.

Термизий, Насай ва Абу Довуд ривояти.Унинг лафзи:

Уммул мўъминийн Оиша розияллоҳу анҳодан ривоят қилинади:

Ҳайъатда, сийратда, кўринишда Фотима каррамаллоҳу ваҷҳаҳочалик Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламга ўхшаш кишини кўрмадим. У Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг олдига қачон кирса ўринларидан туриб, қўлидан тутиб, ўпиб ўз жойига ўтказар эдилар. Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳам унинг олдига қачон кирсалар ўрнидан туриб, қўлидан тутиб, ўпиб, ўз жойига ўтказар эди.

عَدِيَّاتُكَ - مَلَسَ وَهِيَ عُلَى لَيْلَى - سَيَّبَ لَنَا : لَأَقُوهَنَّ أَيْ بَأْنَعِ لَالِهَ نَبِ دَمَّ مَنُ عَ تَأَقُثِ رَأَزَبُ لَالِ أَجَرُ رُؤُوزُ رَأَزَبُ لَالِ هَاوْرُهُ تَيْبُ لُحْدِي تَيْبُ حَهُ هَلْ أَنْ مَقَّ حَجَّ

Муҳаммад ибн Ҳилолдан у отасидан ривоят қилади:

“Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам чиқиб то уйига кириб кетгунларича туриб турар эдик”, деди.

Баззор ривояти.Баззорнинг кишилари сиқа-ишончли кишилар.

سَيَّبَ لَنَا لَيْلَى لَسَ رَأَى دَعَسَ مَكُحَ لَيْلَى أَوْلَزَنَ مَلَّ طَيْرُ لَهَ أَنْ يَرُدَّ لَالِ دِي عَسَ يَبَأْنَعِ عَدِيَّاتُكَ لَيْلَى لَيْلَى لَسَ - سَيَّبَ لَنَا : لَأَقُوهَنَّ أَيْ بَأْنَعِ لَالِهَ نَبِ دَمَّ مَنُ عَ تَأَقُثِ رَأَزَبُ لَالِ أَجَرُ رُؤُوزُ رَأَزَبُ لَالِ هَاوْرُهُ تَيْبُ لُحْدِي تَيْبُ حَهُ هَلْ أَنْ مَقَّ حَجَّ - مَلَسَ وَهِيَ عُلَى لَيْلَى لَسَ دُوَادُوبُ هَاوْرُهُ مَلَسَ وَهِيَ عُلَى لَيْلَى لَسَ

Абу Саъийд ал-Худрий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Қурайза аҳллари Саъднинг ҳукмига тушганда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам унга одам юборди. Оқ эшакни миниб келди. Шунда Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам:

“Сайидларингизга туринглар” ёки “Яхшиларингизга туринглар”, - дедилар.Келиб Росулulloҳнинг олдига ўтирди.

Абу Довуд ривояти.

Ҳадисда аҳли фазлларнинг иззат-икром қилиш ва келганларида туриб кутиб олишга далилдир бор.Қози Иёз бу наҳий қилинган туриш эмас.Ўтириши довомида қолганларни тик туришларини яхши кўрадиган кишилар учун туриш макруҳ деганлар.

Ҳадиси шариф Саъд ибн Муоз розияллоҳу анҳу ҳақида айтилган.

سَلِّحْ رِمَاعُ نُبَا مَاقَفِ رِمَاعِ نُبَاوِ رِيْبُ زَلَا نُبَا لَعَلَّ عَيْ وَاغْمَجَّخَ : لَاقِ زَلْجَمِ يَبَا نَع
هُ لَلِ لَيْلِ لَلِ لُؤْسِ رُتْعَمَسِ يَنْفِ سَلْجِ رِمَاعِ نُبَا لَعَلَّ عَيْ وَاغْمَجَّخَ : لَاقِ زَلْجَمِ يَبَا نَع
نَمُ هَدَعَقَمُ أَوْبَتَيْ لَفِ أَمَايِقُ لَاقِ زَلْجَمِ لَعَلَّ عَيْ وَاغْمَجَّخَ : لَاقِ زَلْجَمِ يَبَا نَع
دُوَادُوبُ أَوْر . رَانَلِ

Абу Мижлаз розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

“Муъовия Ибн Зубайр ва Ибн Омирнинг олдига чиқди. Ибн Омир ўрнидан турди. Ибн Зубайр ўтираверди. Муъовия Ибн Омирга: “Ўтир. Мен Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг:

“Ким кишиларни унга тик турмоқликларини яхши кўрса дўзахдаги жойига тайёрланаверсин”, деганларини эшитганман”, - деди.”

Абу Довуд ривояти.

رِمَاعُ نُبَا مَاقَفِ رِيْبُ زَلْجَمِ يَبَا نَع لَعَلَّ عَيْ وَاغْمَجَّخَ : لَاقِ زَلْجَمِ يَبَا نَع
هُ لَلِ لَيْلِ لَلِ لُؤْسِ رُتْعَمَسِ يَنْفِ سَلْجِ رِمَاعِ نُبَا لَعَلَّ عَيْ وَاغْمَجَّخَ : لَاقِ زَلْجَمِ يَبَا نَع
رَانَلِ يَبَا نَع لَعَلَّ عَيْ وَاغْمَجَّخَ : لَاقِ زَلْجَمِ يَبَا نَع لَعَلَّ عَيْ وَاغْمَجَّخَ : لَاقِ زَلْجَمِ يَبَا نَع
دُوَادُوبُ أَوْر

Абу Мижлаз розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Муъовия бир уйга кирди. У ерда Ибн Зубайр ва Ибн Омирлар бор эди. Ибн Омир ўрнидан турди. Ибн Зубайр ўтираверди. Муъовия Ибн Омирга: Ўтир. Мен Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг:Кимни бандаларни унга тик турмоқликлари хурсанд қилса дўзахдаги уйга тайёрланаверсин”, деганларини эшитганман, деди.”

Абу Довуд ривояти.Юқорида Абу Мижлаз розияллоҳу анҳудан ривоят қилинган икки ҳадис маънода очиқ-ойдин эмас.“Саййидларингизга туринглар” ҳадисига ҳам тескари келмайди.Чунки бу ваъийдлар турилмаса мутакаббирлик қилувчи, ғазаби келиб, қариҳ кўрувчилар ва ўзи ўтириб олиб қолганларни туришларини яхши кўрадиганларга қаратилган.

عَلَيْكَ وَتُمْ - مَسْجِدَ عَجَلَةَ لَيْلَى - لَيْلَى لَوْ سَرَّ أَنْ يَلْعَجَ رَحَ : لِقَاءَ عَمَامَةَ ابْنِ عَبَّاسٍ ع
هُوَ . "أَضْعَبُ أَعْضَاءَ الْمُطْعَمِي مُجَاعًا أَلَمْ يُؤْمَرْ بِمُؤَقَّتِ الْمَكِّ أَوْ مُؤَقَّتِ الْبَيْتِ لِيَلْعَجَ ابْنُ مَرْقَانَ عَصَ ع
عَمَامَةَ نَبَاؤُ دَوْدُوبُ أ.

Абу Умома розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Бизга Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳассаларига таяниб чиқдилар. Қаршилаб ўрнимиздан турдик. Шунда у зот: “Ажамлар баъзиси баъзисини улуғлаб турганидек турманглар”, дедилар”. Абу довуд, Ибн Можа ва Аҳмад ривояти.Бу ҳадиси шариф заиф, ҳужжатга ярамайди.Унда Абу Марзуқ ва Абу Ғолиб ҳужжатга ярамайди.Фатҳ”да Ибн Ҳажар Табарийдан нақл қилиб: “Санадида изтироб ва танилмаган кишилар бор”, деган.

عَلَيْكَ وَتُمْ - مَسْجِدَ عَجَلَةَ لَيْلَى - لَيْلَى لَوْ سَرَّ أَنْ يَلْعَجَ رَحَ : لِقَاءَ عَمَامَةَ ابْنِ عَبَّاسٍ ع
هُوَ . "أَضْعَبُ أَعْضَاءَ الْمُطْعَمِي مُجَاعًا أَلَمْ يُؤْمَرْ بِمُؤَقَّتِ الْمَكِّ أَوْ مُؤَقَّتِ الْبَيْتِ لِيَلْعَجَ ابْنُ مَرْقَانَ عَصَ ع
عَمَامَةَ نَبَاؤُ دَوْدُوبُ أ.

Анас розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:“Уларга Набий соллаллоҳу алайҳи васалламдан кўра маҳбуб шахс йўқ эди. У зотни кўрганларида ўшани қариҳ кўришини билганликлари учун турмас эдилар”. Бухорий “Адаб”да, Термизий, Аҳмадлар ривоят қилганлар. Бу ҳадиси шариф Набий соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўта товозели эканлигига ёки арабларнинг одоб мақомида ошиқча такаллуфни қариҳ кўришларига оиддир. Уламоларимиз эса: Шайх Аҳмад ибн Қудома ал-Мақдисий:“Уламолар ота-она, одил имом, фозил кишилар учун туриш мустаҳаб санайдилар. Бу фозил кишилар орасида шиорга айланиб қолган. Бир инсон туришга ҳақли кишиларга турмай, инсонларнинг: “Улар шаънини паст санаб, (одобда) ноқислик қилди”,-деган нисбат беришларидан омон бўлмайди. Натижада анашу адоватга сабаб бўлади”. Аҳли фазллар учун туриш мустаҳаб.У ҳақида ҳадислар ворид бўлган. Наҳий борасида сариҳ, саҳиҳ нарса йўқ. Ота, ҳоким каби аҳли фазллар учун туриш мустаҳаб ҳисобланади.Чунки буларга ихтиром кўрсатиш шаръан ва

одоб юзасидан матлубдир.

Шайх Важиҳуддин Абулмаъалий “Ҳидоя”нинг шарҳида: “Уламо ва аҳли шарафларни туриш ила икром қилиш мустаҳаб суннат (одат)дир.”,-деган.

Қолубий: “Бойлик учун эмас, олим, мусолиҳ (ислоҳ қилувчи), дўст ва шарафли кишилар учун туриш суннат ҳисобланади. Баъзилар ҳозирги замонда уни вожиблиги ҳақида баҳс қилганлар.Чунки уни тарк этмоқ сила (раҳм)ни узиш ҳисобланади.

Байҳақий: “Ансорлар Саъд розияллоҳу анҳуга, Толҳа розияллоҳу анҳу Каъб розияллоҳу анҳуга турганларидек яхшилик ва икром маъносидаги туриш жоиз.Туришларига ўзини ҳақли деб эътиқод қилиб, турмасалар ғазаби келиб, маломат тошини отиб, шикоят қиладиган кишига (туриш) лозим эмас”.

Имом Ғаззолий раҳматуллоҳи алайҳ: “Улуғлаш тариқасида туриш макруҳ. Ҳурмат тариқасида туриш макруҳ саналмайди деганлар”.

Қуртубий роҳматуллоҳи алайҳ: “Ўзи ўтириб, бошқалар турмаса ғазаби келадиганларга туриш макруҳ деган”.

Мулла Али Қорий раҳматуллоҳи алайҳ Шифога битган шарҳида Тилимсанийдан нақл қилиб айтади: “Тилимсаний раҳматуллоҳи алайҳ айтади: “Туриш тўрт хил бўлади:

- 1.Ман қилинган туриш.Ўзи учун турмоқликларини яхши кўрадиган киши учун туриш.
- 2.Макруҳ туриш. Ўзи учун турмоқликларини ёмон кўрадиган киши учун туриш.
- 3.Жоиз туриш.Тавозели олим учун туриш.
- 4.Чиройли саналган туриш.Сафардан келган одам учун туриш.

Хулоса: Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ҳаётлик чоғида ҳам вафотидан сўнг ҳам бирдек эҳтиром қилиш вожиб. Жумҳур уламолар аҳли фазл ва олим кишиларга туриш мустаҳаб эканлигига иттифоқ қилганлар. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг аҳли фазл ва олимларга муаллим эканлигини эътиборга олсак, туриш жоиз ҳисобланади. Мавлид қилиш бидъати ҳасана бўлганидан кейин ихтилоф чиқармаслик керак. Ихтилоф чиқариб яна қалбларимиз ихтилофли бўлиб

қолмасин!!!

Касаллиги, қарилиги ёки туришни истамаганларни маломат қилиб жанжал чиқармаслик лозим ва лобуд.

Баъзи бир жоҳил кишиларни маҳалли қиём пайтида Росулulloҳнинг руҳлари ҳозир бўлади деган фикрлари ҳеч қандай илмий асосга эга эмас!

ءَاَرَغَ لَيْلٍ لَّيْلٍ نَّعْنَعُ تَرَفِّسًا أُيُّيْضُمَ كُنْمَسْمَشَلَاكُ أَيَّحُمُو

Қуёш каби порлаган юзингиз нақадар гўзал ! Ундан ўша қоронғу кеча ёришиб кетди.

Шарҳ: “Ва муҳаййан” дан то “ҳаққол ҳанаау” деган байтлари машҳур шоир Имом Бусийрий раҳматуллоҳи алайҳнинг “Ҳамзийя” қасидасидан олинган. Буни билиш мушkil эмас. Сабаби Барзанжий раҳматуллоҳи алайҳнинг қасидасидаги байтлар ҳои ҳавваз ила ниҳояланади.

“Ва муҳаййан” роф билан ўқилади.31- саҳифадаги “Насабун” билан бошланувчи байтлари ичидаги “Ҳаббаза” ни фоили “иқдун”га атф бўлади. Шунда маъно: Нақадар гўзал сизнинг қуёш каби порлаган юзингиз! Ундан ўша кеча кўзларни қамаштирувчи нур барқ урди.

Одатда инсоннинг чиройини намоён қиладиган аъзо юз ҳисобланади. Бу ерда мусанниф раҳматуллоҳи алайҳ “зикри жуз, иродатул кулл” - бўлакни зикр қилиб, бутунни ирода қилиш қоидасини ишлатмоқда. Шунга биноан, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзлари нақадар гўзал, мукаррам-деганидир.

ءَاوَدُّرَاوَهُمْ وَيُبُّرُورُسُنَّيِّدَلَلَّ نَاكُيِّدَلَلَّوَمَلَّالْءَلَّيْل

(Яна) ўша таваллуд кечаси дини Исломга ҳурсандчилик, шоду-хуррамлик зиёда бўлди.

ءَأَسَّنَّالْءَلَّوَنَّتْ مَلَّامْرَاحَفَنْمَرْبَّوَتَنْبَاوَعُضَّوَبْتَلَّانَمْوَي

Ваҳбнинг қизи (Омина) Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васал- ламни дунё келтирган куни дунё аёллари етмаган фахр-ифтихорга етди.

ءَأَزْدَعْلَامُ يَرْمُ لُبَقُ تَلَمَحُ مَلَضْفَأَبُ أَمَوْقُ تَتَاوُ

Қавмига олдин покдомон Марям дунёга келтирган (Исо алайҳис- салом, балки олдин ўтган пайғамбар алайҳимуссаломлар)дан кўра афзал зотни дунёга келтирди.

ءَأَبَوُّوْهُمُ يَلْعَلْ أَبَوُّ رِفْ كُ ل ل ع ل ا ط ي ف ه ن م ن ا ك د ل و م

Бу туғилиш куни куфр қисматига (битилган) катта ғам ва тузал- мас вабо эди.

ءَأَنَّه لَأَقْحَوِي فَطْصُ م ل د ل و د ق ن ا ف ت ا و ه ل ا ي ر ش ب ت ل ا و ت و

Хотифдан Мустафо туғилиб, фараҳ қарор топганлиги хушxabари биринкетин янграрди.

ع ا د ه ل ل ا ع د ا م - ا ن ي ل ع ر ك ش ل ا ب ج و * ع ا د و ل ا ت ا ي ن ت ن م - ا ن ي ل ع ر د ب ل ا ع ل ط

ا ي ا ب ح ر م - ه ن ي د م ل ا ت ف ر ش ت ئ ج * ع ا ط م ل ا ر م ا ل ا ب ت ئ ج - ا ن ي ف ت و ع ب م ل ا ه ي ا ع ا د ر ي خ

Бизга “Санийятул вадъ” водисидан бадр ойи (каби Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам) келдилар. Модомики Аллоҳга чақирувчи чақирар экан, бизларга шукр қилиш лозим бў- лади. Эй бизларга (пайғамбар этиб) юборилган зот! Итоат қилина- диган ишни келтирдингиз. Мадинага ҳуш келдингиз, эй, чақирувчи- ларнинг яхшиси!

Баъзи кишилар “Ва муҳаййан” нинг ўрнига “Толаъал бадру”ни ўқий- дилар.

ه ب و ط ف ه ي و ر و ه ي ا و ر و و ذ ه م ئ ا ف ي ر ش ل ا و د ل و م ر ك ذ ن ع م ا ي ق ل ل ا ن س ح ت س ا د ق و ا د ه ه ا م ر م و ه ا ر م ه ي ا ع م ل س و ه ي ل ع ل ل ا ي ل ص ه م ي ط ع ت ن ا ك ن م ل

Буни билинг! Чуқур тафаккур ва ривоят соҳиблари бўлган уламолар мавлиди (туғилиши) шарифлари зикр қилинганида, туриб қўйишни чиройли санадилар. Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васалламга ҳурмат-

эхтироми юксак чўққида бўлган кишига Тубо бўлсин!? (Туриш тўғрисидаги гаплар юқорида ўтди.)

كِرَابٍ وَّوَمَّسَوِّصٌ مَّهَلِّ لِمَيْسَتَوِّةَالصَّوْمِيَّ دَشِيْفَرَعَبَمِّي رَكُّوَالرَّبَقُ مَّهَلِّ لِرَطِّعِ
هَيَّعِ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал- ламнинг қабри шарифларини хушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

ОЛТИНЧИ АТР

ТУҒИЛИШ

ءَامَّسَلَا يَلِإِسْأَرَأَفَارِضْرَأَلَا يَلَعِ هَيَّ دِيَّ اعْضَاوَمَّسَوِّو هَيَّعِ هَلَلَا يَلِصَ زَرَبَو
رئِئِاسِ يَلَعِ هَرْدَقِ هَغْفَرِ يَلِإِرِي شُمَ و هَالْغِ و هَدَدُوسِ يَلِإِغْفَرِلَا كَلِإِذْبِ أَيْمُومِ هَيَّعِ لْغَلَا
هَيَّ رِبَلَا

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам икки қўлини ерга, бошларини эса чексиз осмонга қаратганча гўё мартабаси олий, борлиқдаги бошқа (кимсалар(дан қадри баланд бўлишига ишора қилгандай (сажда қилган ҳолида) дунёга келдилар.

هَيَّ اِيَّاجَسَوُّو هَغْأَبِطُ تَنْسَحِ يَدُّلَا بِيَّ بَحَلْأَا هَنْأُو

У зот (ҳамманинг наздида) табиати, хулқ-атвори чиройли, маҳбуб (севикли) эдилар.

هَيَّ نَبَلَا كَيْتَا هَبُّ فُوْطِي وَهَوِ بِلْطُمْلَا دَبَعُ هُمَّ أَتَعَدَو

Онаси Абдулмуттолибга (одам жўнатиб) чақиртирди. Абдулмут -толиб эса Каъбани тавоф қиларди.

هَانُم رُوْرُس لِن مَعَلَب وَهِي لِرَطْن وَاَعْرُسُم لَبْقَاف

(Хушхабарни эшитгач) шошилиб келдида, набирасига назар солди. Шодликдан боши кўкка етди.

يُن ل ل ص و ل خ ب ا و ع د ي م ا ق و ا ر ع ل ا ل ا ب ع ك ل ل ا ل ح د ا و

Набирасини Каъбаи Муаззама (ичига)га олиб кириб, хулуси нийятлар ила дуои хайрлар қилди.

ه ا ط ع ا و ه ي ل ع ه ب ن م ا م ي ل ع ي ل ا ع ت ه ل ل ا ر ك ش ي و

Яратганга берган неъматларига шукроналар айтди.

ه ي ه ل ا ل ا ر د ق ل ا د ي ب ر س ل ا ع و ط ق م ا ن و ت ح م ا ف ي ط ن م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ا ي ل ص د ل و و ا ن ي ع ه ي ا ن ع ل ل ا ل ح ك ب ه ل و ح ك م ا ن ي ه د ا ب ي ط

Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам пок, хатна қилинган, илоҳий қудрат қўли билан киндиги кесилган ҳолда туғилдилар. Икки кўзлари июнат сурмаси ила сурмаланиб, ёғ суртилган, ҳушбўй ҳолда (дунёга келдилар)

ه ا و ت م م ر ك ا و ا د م ح م ه ا م س و م ع ط ا و م ل و ا و ه ي و س ل ا ي ل ع ب س د ع ب ه د ج ه ن ت ح ل ي ق و

Ривоятларда “бобоси роппа-роса етти кунлик бўлгандан сўнг хатна қилиб, валима (суннат) тўйи қилиб, (элга дастурхон ёзиб) таомлар улашиб, (чақалоққа) Муҳаммад деб исм қўйди ва жойини яхшилаб берди”, - дейилган.

Шарҳ: Еттинчи куни чақалоқ номидан қурбонлик сўйиб, хатна қилиб, катта зиёфат беради. Баъзилар Пайғамбаримизни хатна қилинган ҳолда туғилганлар, деб айтишган. Аммо имом Заҳабий: “Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам етти кунлик бўлганларида боболари Абдулмуттолиб

хатна қилган, Муҳаммад деб исм қўйган ва қурбонлик сўйиб зиёфат берган”, деган ривоят” хатна қилинган ҳолда туғилган”, деган ривоятдан кучлироқ”, деган. Шунга биноан, мусанниф раҳматуллоҳи алайҳнинг иккинчи гаплари қувватлидир.

Юқоридаги саҳифада Омина онамиз ҳомиладорлик пайтларида, туғилажак фарзандини “Муҳаммад”,-деб номланиши айтилган Шунингдек, Абдулмутолиб ҳам тушида ўз сулбидан одатдагидан бошқа улуғ мақомга сазовор бўладиган фарзанд туғилишига ишорат этувчи ҳолатни кўрган экан. Икки тушнинг таъсирида ва келиннинг гапига биноан, Абдулмуттолиб набирасини “Муҳаммад” деб номлаган. Тарихчиларнинг такидлашларича, ўша вақтгача арабларнинг ичида фақат уч кишига Муҳаммад исми қўйилган экан. Бир гуруҳ кишилар бир подшоҳнинг ҳузурида бўлишибди. У аввалги китоблардан хабардор экан. Подшоҳ суҳбат давомида Ҳижоз томондан Муҳаммад номли пайғамбар чиқишининг хабарини айтибди. Меҳмонлар ичидан уч кишининг хотинлари ҳомиладор экан. Учовлари ҳам хотиним ўғил туғса, исмини Муҳаммад қўяман, деб ният қилишди. Уларнинг хотинлари ўғил туғибди. Фарзандларини яхши ният билан Муҳаммад деб номлабдилар. Улар қуйидаги кишилар экан: Муҳаммад ибн Сулаймон ибн Мужошеъ, Муҳаммад ибн Аҳижжа ал-Жаллоҳ ва Муҳаммад ибн Ҳимрон ибн Робиъалар. (“Ҳадис ва ҳаёт” 19-жуз, 64-бет;)

وَمَلَسَ وَوَلَّصَ مُحَمَّدًا مِمَّنْ لَسَتْ وَوَالَصَّ نَمَّيْ دَشَّ فَرَعَبَ مِمَّنْ رَكَّلَ الرَّبَّ قُمَّ لَلَّ رَطَّعَ
وَلَّعَ كَرَّابَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Е Т Т И Н Ч И А Т Р

ТАВАЛЛУД ПАЙТИДАГИ ҒАРОЙИБОТЛАР

وَيَبِيغُ بِنَارِغَ وَوَقْرَاوْخَ مَلَسَ وَوَلَّعَ هَلَّ لَلَّ يَلَّصَ وَوَدَّالَ وَوَدَّنَ رَطَّو

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам таваллуд пайт- ларида ғайбий (ғайбга оид) ғаройиб, ғайриоддий (ҳодисалар) бўлди.

هَاتَبَتْ حُجْمًا وَيَلْأَعْتَ هَلْ لَأُرَاتُ حُجْمًا نَبَّأَ أَمَّالٍ عِوَاهٍ وَتَوْبُنْ لَأَصْأَهْرَا

Мақсад нубувватга тайёрлаш, (туғилажак фарзанд) Аллоҳнинг ихтиёр қилиб, танлаб олган (охирги Пайғамбари) эканлигини билдириб, эълон қилиб қўйиш (эди).

هَيْنَاطِي شِلْ لَأَسُوفُنْ لَأُووَدَ وَهَدَرَمْ لَأَهَنْعُ دُرَّ وَأَطْفَحُ أَمَّسْ لَأَتَدِي زَف

Осмон муҳофазани оширди.(Кофир) жинлар, шайтоний нафс эгалари осмондан қувиб, ҳайдаб туширилди.

هَاقِرْمَ لَأَحِي فِيمَ حَرِّ لَكِ تَارِيَّيْنِ لَأُمُوجُّ لَأَتَمَجَّ رَو

Тушиш пайтида ўтли юлдуз парчалари билан тошбўрон қилинди.

هَيْرُهُ زَلْ أُمُجَّنْ أَلْمَّ لَسَوَّ هَيْلَعُ هَلْ لَأَيِّ لَصَّ هَيْلِ لَأَتَلَدَتَ وَ

Нурли юлдузларнинг бари Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга яқин бўлди.

هَابُرَّ وَ مَحَّخْ لَأَدَاهُ وَأَهْرُونُ بَ تَرَانْ تَسَاو

Нури билан Ҳарами шарифни пасту-баландликларини ёритди.

Шарҳ: Ибн Диҳя юлдузларнинг яқин бўлиши, туғилишни кечасида бўлишини тақозо қилади. Шунинг учун гап заифдир. Заркаший эса буни далил қилиш тўғри эмас. Нубувват замони хориқи одатга лойиқдир. Кундузи ҳам юлдузларнинг тушиши мумкин.

هَيْرَصِي قَوْلِ لَأَمَّشْ لَأُرُوصُ قُ هَلْ تَأْضَأُ رُونْ مَّ لَسَوَّ هَيْلَعُ هَلْ لَأَيِّ لَصَّ هَيْلَعُ حَحَّ وَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламдан нур таралиб, (Шомдаги) Қайсар қасрларини ёритди.

هَانَعَمَوُهُرَادَةَكُمُحَاطِبٌنَمَاهَأَرْف

(Ҳатто) Макканинг пастлик жойларидаги кишилар ҳам ўз уй-жойини кўрдилар.

هَآوَسَوُهُكُمَسَنَآوَرَشُونَأَغْفَرِيذَلِةَّيَوْرَسُكُلِلِنِئَادَمَلِبُآوِيإِلْغَدَصْنَو

Анушарвон баланд, мустаҳкам, пишиқ қилиб қурдирган (Ироқдаги) Кисро ҳукмдорлик қилаётган Модоин (шаҳри)даги айвонлар вайрон бўлди.

ةَّيُولُغُلِلِهَاتَافُرُشُونَمُزُشَعُوْغَبَرَأَطِقَسَو

(Ўша кеча қаттиқ зилзила бўлиб) ўн тўртта (баъзи ривоятларда ўн иккита) юқори равоқи қулаб тушди.

هَآرَعُوْهَبَاصَأَآمَلْوَهِلَيَرْسُكِكُلْمُلْأُرِيَرْسَرسُكَو

Содир бўлаётган нарсалар дахшатидан Кисрони тахти синди-рилди.

قَارَشِإَوِرِيْنُمَلِاَهَرْدَبِغُولُطِلِةَّيَسْرَافِلِاِكَلْآمَمَلِبُةَّذُؤْبَعَمَلْأُنَازِيْلِاِتَدِمَحَو
هَآيَحُم

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг муборак юзларининг нури мунаввар (тўлин) бадр (ойи каби) толеъсидан (шуласидан) Форс мамлакатадаги ибодат қилинадиган (юз йиллардан бери ўчмай келаётган) ўтлар ўчиб қолди.

ةَّيَمَجْغُلِلِدَالْبَلْاَنَمْمُوقَوَنَادَمَهَنِيْبَتَانَاكَوَوَآسُهُرِيْحُبُتَضَاعَو

Сава кўлини суви кетиб қолди. У Ҳамазон (Хуросондаги шаҳар) ва Қум (Рой) шаҳарлари орасида жойлашганди.

Шарҳ: Кўл у жойга яқин бўлгани учун Соваҳ кўли деб ном олган.

هَآيْمٌ لِّكَيْتٍ اَهْ عِيْبَانِي حِجَّ ثَلَا اَوْ حَوْمٌ فِكَاوٌ فَكَذٰلِكَ تَفَجَّوْ

Кўл қуриб қолди. Сабаби, ўша сувларнинг булоқлари селли мавжлар томчиларидан тўхтаганди.

عُقْنِيْ اَمُّ لُبَقِ اَوْ بِنُكَيْ مَلِّ عِيْرَبٍ وَّ اَلْفِ يَفِ عَرَفَمَ يَهَوَّ وَاَمَّ سِيْ دَاوَضَافَوْ
هَآءِلَلِ اَمَّ ظَلَلِ

(Шомдаги) Самова водийсидаги (анҳор,кўлларда) сувлар тўлиб тошди. У олдин ташна одамнинг томоғини ҳўллагани (атига) бир томчи сув топилмайдиган қуруқ, қақраб ётган чўл эди.

دَلَبَلْ اَوْ عِيْ كَمَّ لَ اِ صَارِعْ لَابِ فَوْوَعْمَلْ اِعْضُ وَّمَلَابِ مَلَسَ وَّ هِيْلَعُ هَلَلِ اِيْلَصُ هُدُومَ نَاكَّوْ
هَآلَخِ يَلْتُخِيْ اَلَوْ هَرْحَشُ دَضْعِيْ اَلِ يَدَّلِ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Маккадаги дарахтлари синдирилмайдиган, яшнаб турган ўсимликлари узилмай- диган, (ундай ишлар) ҳаром қилинган машҳур Иросда туғил дилар.

عِيْ وَّرَمَّ اَمَّ لُغْلَلِ لَ اَوْ قَا يَلَعِ اَوْ مَوِيْ يَفِ وَاوَرَّ شِ يَفِ وَاوَرَّ شِ يَفِ وَاوَرَّ شِ يَفِ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг туғилган йиллари, ойлари ва куни борасида сийрат уламолари томонидан турли сўзлар айтилган.

لِيْفَلِّ اَمَّ نَمِ لَّ وَاَلِ اِعْيَبَرَّ رَهْ شِ رَشَّ عِيْ نَاثِ نِيْ نِثَالِ مَوِيْ رَجَفَ لِيْبُقِ اَهَّ نَا حِجَّ اَرَلِ اَوْ
هَآمَّ حَ وَّ مَحَّ لَلِ نَعِ يَلِ اَعْتُ هَلَلِ اَهَّ دَصِ يَدَّلِ

Энг ишончли сўз, Аллоҳ таоло Ҳарами шарифни (Абраҳадан) ўз ҳифзу-ҳимоясига олган Фил йили, робиъул аввалнинг ўн иккинчи душанба куни

субҳдан кейин (дейилган).

وَمَلَسَ وَوَلَّصَ مُلَلًا مِلْسًا وَسَتَوَّالَ صَوْمًا يَدَشِ فَرَعَبَ مَيَّرَكُلًا رَبَقًا مُلَلًا رَطَعًا
هَلَّعًا كَرَابًا

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

САКИЗИНЧИ АТР

ЭМИЗИЛИШ

امَّايَّاهُمَّ أَهْتَغَضُ رَأُو

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни бир неча кун ўз онаси эмизди.

هَدَّالِي مَدْنَعُهُتَافَاوَنِيحِبَّهَلْ وَبَا أَهَقْتَعُ أَيَّتَلَا مَلَسَ أَلْأُةَ بِي وَتُهُتَ غَضْرَأُ مَثْ
هَارُشُ بَبُ مَالَسَ لَأُوهُتَ لَلَّصَلَّ هَلَّعًا

Сўнг(жиянлик бўлганлик) ҳушхабари етказилганда, (хурсанд бўлганидан) озод қилиб юборган Асламийя қабиласидан Сувайба эмизди.

هَيْفَ حَبَّيَّهَوَ مَلَسَ يَبَّأُو حُورَسَمَ أُو نَبَّأَ عُمُهُتَ غَضْرَأُفَ

Сувайба меҳр-муруват кўрсатиб, мамнун ҳолда Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни ўғли Масруҳ ҳамда Абу Салама билан бирга эмизди.

هَارُسَ نِي دَلَّ رُصْنُ يَفِي دُمُحِي دَلَّ رُزْمَحُهُتَ غَضْرَأُ

Сувайба Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг (эмизишдан) олдин дини (Исломга) ёрдам кўрсатишда амаллари мақталган Ҳамза розияллоҳу анҳуни (ҳам) эмизганди.

هُيَ رَحْمَةٌ مِّنَ رَبِّكَ وَتُؤْتِيكَ وَهَبًا مِّنْ دُونِهَا وَمَن يُضِلَّهُ فَوَاقِسَ لَئِيْلًا سَوِيًّا

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам унга Мадинадан ҳадялар, кийим-кечаклар юбориб турар эдилар. Сувайба бу эҳти- ромларига лойиқ эди.

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ يَتَّبِعْهُ فَإِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ

Бу ҳол ўлим элчиси унинг жуссасини қамраб олиб, қабрга киргизгунча давом этди.

وَمَا يَكْفُرُ بِهِ إِلَّا الْأَقْوَاسُ الَّتِي لَا يَخْلُقُ إِلَهًا مِّثْلَهُ لَعَنَ اللَّهُ الْكٰفِرِيْنَ

(Сувайба) жоҳилият жамоаси қавмининг динида ўтганлиги айтилган. (Бошқа ривоятларда эса) мусулмон бўлганлиги айтилган. Ибн Мандаҳ хилофни (батафсил) ҳикоя қилинганлиги собит бўлган.

وَمَا يَكْفُرُ بِهِ إِلَّا الْأَقْوَاسُ الَّتِي لَا يَخْلُقُ إِلَهًا مِّثْلَهُ لَعَنَ اللَّهُ الْكٰفِرِيْنَ

Сўнгра Саъдийя қабиласидаги навқирон Ҳалима эмизди.

وَمَا يَكْفُرُ بِهِ إِلَّا الْأَقْوَاسُ الَّتِي لَا يَخْلُقُ إِلَهًا مِّثْلَهُ لَعَنَ اللَّهُ الْكٰفِرِيْنَ

Қабилаларнинг ҳаммаси Ҳалимани камбағаллигидан унинг кўкрак (сут)ини рад қилдилар.

وَمَا يَكْفُرُ بِهِ إِلَّا الْأَقْوَاسُ الَّتِي لَا يَخْلُقُ إِلَهًا مِّثْلَهُ لَعَنَ اللَّهُ الْكٰفِرِيْنَ

Уларнинг уйига ана шу куннинг ўзидаёқ) кеч кирмасдан илгари яшаш (қийинчиликдан халос бўлиб) баракалар кирди.

وَمَا يَكْفُرُ بِهِ إِلَّا الْأَقْوَاسُ الَّتِي لَا يَخْلُقُ إِلَهًا مِّثْلَهُ لَعَنَ اللَّهُ الْكٰفِرِيْنَ

Ҳалиманинг кўкрагидан (Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни эмизганлиги баракасидан) унинг кўкраги дур каби оппоқ сутга тўлиб (оқди), ўнг кўкрагини Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам, чапини (эса) икки акалари эмарди.

هَيَّيْ غَرَقَ فُلًا وَأُولَآئِهِ لَدَعَبٌ تَحَبُّصًا

Оч-наҳорлик, камбағалликдан кейин бой бўлиб кетдилар.

هَآيَّ شَلَّوْا هَآيَّ دَلُّ فَرَّاشَ لَاتَن مَسَو

Уларнинг туяси ва қўйлари семирди.

هَيَّيْ نَرَوَّهٖ مَلْمُ لُكْ أَوْ بِنَاجٍ نَعَبَاجٍ نَأَو

(Хонадонидан эса) бало ва мусибатлар узоқ бўлди (ариди).

هَآشَوَّوْ وَيَّيْ نَهَلَّ أَوْ شَيْعَ دَرْبُ دُعَّسَلَّ زَرْطَو

Бахт-саодат Ҳалиманинг либосини лаззат (ва барака) нақшлари билан бегади.

كِرَابٌ وَ مَسَّوْ لَصَّ مَّهَلَّ لِمَيْ لَسَتَّ وَ ةَالَصَّ نَمَّيْ دَشَّ فَرَعَبَ مَّيْ رَكُّ لَأَ ةَرَبَقُ مَّهَلَّ لِرَّ طَعَّ
هَيَّيْ عَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Т Ў Қ Қ И З И Н Ч И А Т Р

УЛҒАЙИШ ДАВРИ ВА КЎКРАК ЁРИЛИШ ҲОДИСАСИ

هَيْنَ اَبْرَةَ اَنْ عِبْرَةَ شَلَا يَفِي بَصَلَا اَبْ شَرْمُو لِي اِي فَبِ شَي نَا كَو

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Раббоний ёрдам (иноят) ила бир кунда бир ойлик улғаяр эдилар.

رُوَّ شَلَا نَمَّ عَسَتْ يَفِي تَيَّوَقَّ وَ سَمَّخَ يَفِي يَشَمَّو تَا لَثَ يَفِي هَيْ مَدَّقَ يَلَعَمَ اَقَو
هَ اَوْ قَطَّنَ لِحِ صَفَب

Натижада уч ойлик бўлганларида той туриб, беш ойлик бўлганларида юра бошладилар. Тўққиз ойлик бўлганларида эса фасиҳ нутқда (равон сўзлай) бошладилар.

هَيْ وَمَدَّقَ لَعُ هُنَّ اَجَّحَ اَوْ اَهَيْ دَلَّ فَي رَّشَلَا هَرَدَصَ نَا كَلَمَلَا قَشَو

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам Ҳалиманинг хузурида эканлигида икки фаришта муборак кўкракларини ёриб, ундан (шайтоннинг насибаси) қора қонни олиб ташладилар.

هَالَسَ غَجَّ لَّ ثَلَا بَ وَ نَا طَيَّ شَلَا طَحُّ هُنَّ اَلْ اَزَا وَ

Шайтоннинг насибасини олиб қор билан ювдилар.

هَامَّ تَخَّ هُوَّ بَّنَّ لَلَا مَّ تَا خَبَّ وَ هَا طَا خَّ مَّثَ هَيْ نَا مَّ يَلَا يَنَا عَمَّ وَ هَمَّ كَحُّ هَالَمَّ وَ

Қалбини ҳикмат, иймон маъноларига тўлдириб, маънавий ип билан тикиб қўйдилар. Ва уни хотами нубувват билан муҳрладилар.

هَيْ رِيَّ حَلَّ اَهْمُّ هَتَّمُّ نَمَّ فَلَّ اَبَّ حَجَّ رَفُّ هَانَزَو

Фаришта уни вазнлаганда энг яхши умматнинг мингтасидан оғир келди.

هَابَّ صَلَّ اَحَّ نَمَّ فَا صَّوْ اَلَّ لَمَّ كَأُ يَلَعَمَّ لَسَّو هَيْ لَعُ هَلَّ لَلَا يَلَّ صَ اَشَّ نَو

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам комил сифатлар билан (тарбияланиб) ўсдилар.

هَاشَخَتْ ثِدَا حِ بِأَصْمَبَ بِأَصْمِيْنَ أَمْ أَرَدَحَ ؕ ؕ يَخْ سُرِّيَغَ وَبَيَّهَ وَوَمُأَيَّلِيْ لِهُتَدَّرْ مُث

(Кўкрак ёрилиш ҳодисасидан кейин яна) бир ҳодиса рўй беришидан хавфсираб, у зотдан ажралишни истамасада, ўз онасига қайтариб берди.

رَفَأُولِ الْهَيْءِ أَحَبَّ نَمَّ أَلْهَبَ حَفَّ ؕ ؕ يَضَّرُّ لَآءِ دِّيَّ سَلَّ لَآءِ حَيَّ دَحْمَ أَيَّ أَيُّ فُؤْمِيْ لِحَ هَيْ لَعَّ تَدَفَّ وَوَأَيَّ حَبَّ

Розия (хамма рози бўлган) Саййида Хадижа онамиз (ҳаёт) кунларининг бирида Ҳалима Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам олдиларига келганида, ёмғир каби (фойдали) жуда кўп ҳадялар инъом этдилар.

ءِيَّ حَيِّ رَأُلْ أُوْ هَتْ دَخَّ أُوْ هَيْ لِيْ لِمَ أَقْفِيْ نِيْ نَحْ مَوِيْ هَيْ لَعَّ تَمَدَّقَّ وَوَأَيَّ حَبَّ

Ҳунайн кунида келганларида эса хурсанд бўлиб, ўринларидан туриб турдилар.

أَدْنَّ وَوَرَبَّ طَاسَبَ فِي رِّشَلِّ الْهَيْءِ دِرْ نَمَّ أَلْهَبَ طَسَبَ وَوَأَيَّ حَبَّ

Муборак чакмонларини яхшилик гиламидек тўшаб, иззат- икром қилдилар

ءِيَّ رُّذَلْ أُوْ نِيْ نَبَّ لَأُوْ هُوْ وَزَعَمَّ تَمَّ لَسَّ أَلْهَبَ حَيَّ صَلَّ أُوْ

Саҳиҳ (гап)га биноан, Ҳалима, эри (Ҳорис ибн Абдул Уззо, лақаби Абу Кабша), болалари ва зурриётлари мусулмон бўлганликлари (айтилган).

هَ أُوْرُلِّ تَأَقْتْ نَمَّ عُمَّ حَبَّ هَبَّ أَحْ صَلَّ لِيْ فُؤْمِيْ دَعَّ دَقَّ وَوَأَيَّ حَبَّ

Ишончли ҳадис ровийларидан бир қанчалари иккисини саҳоба- лардан ҳисоблаганлар.

وَمَلَسَ وَوَلَّصَ مُؤَلَّلًا مِيْلَسَتْ وَوَالَصَّ نَمَّيْدَشِ فَرَعَبَ مَيْرَكُّلَا ءَرَبَقَ مُؤَلَّلًا رَطْعَ
ءَلَّعَ كَرَابَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал- ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н И Н Ч И А Т Р

ТЎРТ, ЙИГИРМА ТЎРТ ЁШ ОРАЛИГИДАГИ МУҲИМ ВОҚЕАЛАР

ءَنِيَدْمَلَا يَلِإِ ءُمُّؤَبَّ تَجَّخَ نَنِيَسَ عَبْرَأَ مَلَسَوَ ءَلَّعَ ءَلَّلَا يَلَّصَ عَلَبَ ءَمَلَوَ
ءَيَّوَبَّنَلَا

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам тўрт ёшга етганларида онаси (кейинчалик ҳижрат қилиб ,иккинчи ватанларига айланган) Мадинаи Мунавварага олиб борди.

Шарҳ: Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам тўрт ёшга етганларида онаси вафот қилди. Сийрат китобларида бу борада турли хил ривоятлар келтирилган. Олти ёшга тўлганда дейилган ривоят энг саҳиҳи ҳисобланади.

ءَفَوَّلَا نُوْحَجَّلَا بَعَشَبَّوْءَ ءَأَوْبَءَلَّابَ ءَتَفَءَوَفَّ تَدَءَعُمَّثْ

Қайтаётиб (Омина) Абво ёки Жаҳунда тоғлик жой атрофида вафот қилди.

نَمَّؤَدَّعَبُ مَالَسَلَاوُ ءَالَّصَلَّءَلَّعَ ءَجَّوَزَ يَتَّلَّءَلَّءِي شَبَّءَلَّءَلَا نَمَّيْءُمُّءُ ءَتَنَضَّءَحُ ءَتَلَّءَمَّوُ
ءَالَّوَمَّ ءَثَّرَءَحَ نَبَّءِيَزَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга қараш хизматини кейинчалик мавлоси (озод қилган қули) Зайд ибн Ҳорисага турмушга берган (асли) Ҳабашистонлик Умму Айман (исми Барака бинти Саълаба) ўз

зиммасига олди.

هَيُّرُ يَلْعَاوُ هَلَّ قَرَوُ هِيْلُ هَمَّضَفِ بِلْطُمْلَاذَبَعِ يَلْعَاوُ هَلَّخْدَاوُ

Умму Айман Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг амакиси Абдулмуттолибни олдига олиб борганида бағрига босди. Меҳр кўрсатди. (Ўз фарзандларидан ҳам кўра) зиёда эҳтиром кўрсатди.

هَالَاوُ هَرَّقُوْ نَمَلِخَّ بَخَبَفِ امَّيْطَعَا انْأَشَلْ آدَهْ يَنْبِلَّ نِلْأَقَوُ

Бу фарзандимни шаъни улуг, мартабаси баланддир. Ким уни ҳурмат қилиб, дўст тутса, офарин, тасанно бўлсин деб қўйди.

يَدْتَعَا فَا دَغَامَ آرِيْثَكَ وَ هِيْبَالُ هُسْفَنَ طِقَّ اشْطَعَا لَوَا عُوْجُ هَابِصِ يَفُ كُشَاتَ مَلَوُ هَا فَكَفَ مَزْمَزَ آءَامَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг (яхшиликлардан) ман қилувчи нафслари ёшлигида (катта бўлганларида ҳам) харгиз очлик ва ташналиқдан эътироз қилмади. Кўпинча бориб замзам суви билангина нонуша қилар, унга кифояланардилар.

قِيْقَشِ بِلْأَطُوْبَا هَمَّعُ هَلْفَكَ هِيْنَمَلَا أَيِاطَمِ بِلْطُمْلَا دَبَعَا دَجَّ ءَانَ فَبَتْخِيْنَا مَلَوُ هَلْ لْأَذَبَعَا هِيْبَا

Абдулмуттолибнинг (уйи) саҳнасидан ўлим уловлари овози эштилганда, амакиси, отаси Абдуллоҳни туғишган акаси Абу Толиб, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни ўз кафиллигига олди.

هَابَّرَوُ نِيْنَبَلْأَوْسْفَنَلَا يَلْعَاوُ هَمَّذَقُ وَ هِيْمَحَ وَ هَمَّهَ وَيِوَقْدِمَزَعَبِ هَلْأَفَكَ بَمَاقَفِ

(Ёвдан) ҳимоя қилиш, олий ҳиммат кўрсатиш, кучли матонат ила кафиллик қилди. (Амакиси) Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг ўзи ва фарзандларидан муқаддам қўяр эди. Чиройли тарбия қиларди.

عَبَّاسٌ مِّنْ آلِ دَاوُدَ الَّذِي فَطَرْنَا لَهُ حَنَافً وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ حَقًّا وَنُورًا

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ўн икки ёшга етганларида, амакиси Абу Толиб жиянини Шом шаҳрига олиб борди.

وَأَنزَلْنَا لَهُ الْفُرْقَانَ مِن بَيْنِ الْبَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِطُورٍ مِّنْ آلِ دَاوُدَ الَّذِي فَطَرْنَا لَهُ حَنَافً وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ حَقًّا وَنُورًا

Роҳиб Баҳийро (Буҳайро) аҳли китобларнинг Таврот, Инжил каби муқаддас китобларида жамлаган ва ўрганган илмлари натижасида у зотни таниди.

وَأَنزَلْنَا لَهُ الْفُرْقَانَ مِن بَيْنِ الْبَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِطُورٍ مِّنْ آلِ دَاوُدَ الَّذِي فَطَرْنَا لَهُ حَنَافً وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ حَقًّا وَنُورًا

“Мен уни оламларнинг саййиди, Аллоҳнинг расули ва пайғам- бари деб биламан”- деди.

وَأَنزَلْنَا لَهُ الْفُرْقَانَ مِن بَيْنِ الْبَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِطُورٍ مِّنْ آلِ دَاوُدَ الَّذِي فَطَرْنَا لَهُ حَنَافً وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ حَقًّا وَنُورًا

Дарахтлар, тошлар у зотга таъзим қилади. Булар фақатгина тоат-ибодати кўп пайғамбаргагина таъзим қиладилар.

وَأَنزَلْنَا لَهُ الْفُرْقَانَ مِن بَيْنِ الْبَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِطُورٍ مِّنْ آلِ دَاوُدَ الَّذِي فَطَرْنَا لَهُ حَنَافً وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ حَقًّا وَنُورًا

Биз самовий қадимги китобларда ҳам у зотнинг сифатларини топамиз.

وَأَنزَلْنَا لَهُ الْفُرْقَانَ مِن بَيْنِ الْبَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِطُورٍ مِّنْ آلِ دَاوُدَ الَّذِي فَطَرْنَا لَهُ حَنَافً وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ حَقًّا وَنُورًا

(Сўзини тасдиқлаш мақсадида) икки кураги орасида нур таратиб, олий бўлиб турган нубувват муҳри бор деди.

وَأَنزَلْنَا لَهُ الْفُرْقَانَ مِن بَيْنِ الْبَنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ بَنُو إِسْرَائِيلَ بِطُورٍ مِّنْ آلِ دَاوُدَ الَّذِي فَطَرْنَا لَهُ حَنَافً وَأَنزَلْنَاهُ فِي الْقُرْآنِ حَقًّا وَنُورًا

Амакисини яҳудий дини аҳллари (зараридан) хавфсираб, уни Маккага олиб кетишга буюрди.

هَارِصُ بَسِّدَقُ مَلَامِش لَانِمْ زَوَاجُيْ مَلَّ وَهَبَ عَجَزَفَ

Муқаддас Шомга етмасданоқ (ярим йўлдан) Бусрога қайтдилар.

وَ مَلَّ سَوَّيْلَ صُمَّةَ لَلَا مِي لِسَتَ وَ عَالِصَ نَمَّيِّ دَشٍ فَرَعَبَ مَيِّ رَكُّ لَلَا رَبَقَ مُمَّةَ لَلَا رَطْعَ
هَلَّ عَكْرَابَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини хушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н Б И Р И Н Ч И А Т Р

БУСРОГА САФАР

هَيْتَ فُلِّ عَجِي دَخَلِي رَاجَتِ يَفِي رِصُ بِي لِي رَفِ اسَّ عَنَسَ نِي رِشَعٍ وَ اسْمَخَ لَبَّ امَّ لَو

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам йигирма беш ёшга етганларида, гўзал, навқирон Хадича онамизнинг тижорати сабаб Бусро шаҳрига сафар қилдилар.

هَانَعَ امُّ مَوْقِي وَ هُمُ دَخِي رَسِي مِ اَهُمَّ اَلْغُ عَمَّ وَ

У зот билан Хадича онамизнинг ғуломи Майсара (ҳам) бор эди.У Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга қасд қилган ишларида ёрдам (кўрсатиб), хизматларида бўлар эди.

هَيْ نَارِصُ نَلَّ اِبْهَارَ اَرُو طَسَنَدَ عَمَّ وَصِي دَلِي رَجَشَ تَحَتَ لَزَنَ وَ

Насронийлар роҳиби Настуронинг ибодатхонаси олдидаги дарахт тагига (дам олиш учун) тушдилар.

سَيَبَنُّ الْإِطْقَةَ رَجَّشَلَا هَدَه تَحْتَلَزَنَ امَلْ لَاقَ وَ هَاوَا وَ فِرَاوَلَا اهُلْ طَهْرَهْ لِيْلَ امْ ذِي هَفَرَعَفْ
هَابَحَ وَ لِيْ اَضْفَلْ لَابْ هَلْ لَ اَهْ صَخْ دَقْ لُوْسَرَرَوْ هِيْ قِنِيْ تَاْفِصُوْذْ

Настуро устида соябон қилиб қуёш иссиғидан кенг кўланка қилган (булутлар) соясини (кўриб), у зотни таниди.

“Бу дарахтнинг тагига (дам олиш учун) тушган киши пок сифатли пайғамбар, Аллоҳ таоло гўзал фазилатлар билан сийлаган расул экан-ку”, - деди.

هِيْ فَخْلَلَا اَهْمَ الْعَلَلْ اَرَاهُ ظَتُّ سَا اَهْمُ حَهْ يَنْ يَعْ يَفَا اَهْرَسِيْ مَلْ لَاقٌ مُّثْ

Сўнгра (Настуро) Майсарага махфий аломатларни зоҳир қилиш учун: - “Икки кўзида қизиллик борми?” - деди.

هَاحَا وَ وَ هَنْ ظَا مَهْ يَدَلْ قَحْفَمْ غَنْبُ هَبَا جَا فْ

-“Ҳа”, -деб жавоб қайтарди (Майсара). Настуронинг кўрган нарсалари ҳақиқат бўлиб чиқди.

هَمْ رَكَ اَنْ مَمْ هَنْ اِفْ هِيْ وَ طَنْ سَحْ وَ مَزَعْ قَدْ صَبْ هَمْ نُنْ كَوْ هُوْ قَرَا فُتْ اَلْ رَسِيْ مَلْ لَاقٌ مُّثْ
هَابَتْ جَا وَ هُوْ بَنْ لَابْ يَلْ لَ اَعْتْ هَلْ لَ

Кейин эса, Майсарага:

“Ундан ажрамагин. Чиройли ният, содиқ мақсад ила унинг хизматида бўл. Чунки У зотни Аллоҳ таоло пайғамбарлик ила мукаррам қилган, (башарият ичидан) танлаб олган”, - деди.

هِيْ لُعْ يَفِيْ هُوْسَنْ نَنْ يَبْ يَهْ وَ اَلْبَقُومُ هَجْ يَدَحْ هُوْ تَاْرَفْ هَكَمْ يَلْ لَ دَاْعٌ مُّثْ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам (ва Майсара) Маккага қайтди(лар) . Хадижа розияллоҳу анҳо хона ичида аёллар орасида улов устида келаётган Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни кўрди.

هَالطَا دَقْسَمُّ شَلْحَضُ نَم فَي رَّشَلْا هَسْأَرْ يَلَع نَا كَلَمَو

Муборак бошлари узра икки фаришта қуёш иссиғидан соя қиларди.

نَم هِي دَلُّ عَدُوًّا وَبِهَارِلَا هَلَا قَامَ بَوَّوْلُكَ رَفَّ سَلَا يِف كَلَا اذِي آرُّ هَنَابُ رَسُيَمِ اَهَرَبْ حَاو
تَأْرَامَبَ هَجِي دَجَلَنَ اَبَفِ هَامَنَو اَهْ حَبْرَةَ رَا جَلَلَا كَلْت يِف هَلَلَا فَعَا ضَوَّ هِي صَوْلَا
هِي رَّبَلَا يَلَلَا هَلَلَا لُؤْسَرُّ هَنَا تَعَمَسَو

Майсара Хадижа онамизга ана шу (соя)ни бутун сафар давомида бўлганини, роҳиб айтиб берган нарсаларни, роҳибни ўзига (Майсарага) қилган васиятларини, тижоратларида Аллоҳ таоло фойдани зиёда ва ортиқ қилганини айтиб берганида, Хадича онамизга кўрган, эшитганлари натижасида (муборак) зот Аллоҳни бутун мавжудотларга расули эканлиги равшанлашди.

هَي رَّبِّي طَهَبْنَا مِي اِلْنَا نَم مُمْشَتَل اِهَسْفَن يَل اِهْتَبَطَحَف

Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васалламга ёқимли иймон бўйини ҳидлаш учун ўзига совчи қўйдиришини истади

نِي دَوَّوْلُضَفَل اَهِي فَاوْبَعَرَفَ هِي قُوتَلَا رَّبَلَا هَدَه هِي لِي اِهْتَعَد اَمَبُ هَمَامْ عَا رَّبْ حَا فَا
اَوَّهِي مَوْقَلْنَا نَم لُكْبَسَحَو لَامَو لَامَحَو

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам покиза, барча яхшиликларни ўзида жамлаган Хадижа онамиз талаб қилган нарсаларни амакисига айтдилар. Хадижа онамизни фазилатлари, дини, чиройи, моли, ҳасабига рағбат қилди. Ҳар бир қавм (эса) Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни яхши кўрар эди.

دِمَا حَمَبَ هَلَلَا دِمَحْنُ اَدْعَبَ مَلَسَو هِي لَع هَلَلَا يِلَص هِي لَع يِنْتَاو بِلَا طُوْبَا بَطَحَو
هِي نَس

Шарҳ: Икки томон тўйга рози бўлди. Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васалламнинг амакиси Ҳамза розияллоҳу анҳу совчи бўлиб борди.

Абу Толиб хутба ўқиди. Хутбасида балоғатли мақтовлар ила Аллоҳга ҳамду санолар айтганидан сўнг, Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васалламни мақтади.

هُدَىٰ لِّصَلَاحِ عِيَالِهِمْ أَتَدْرِكُونَ ۗ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهَا وَالنَّجْمَ لِيَدْلِلَ بِهِ الْوُجُوهَ وَالنَّهَارَ لِيَكُونَ مِنْكُمْ مَدِينَةٌ وَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ
Аллоҳга қасамки, бунда келажакда амаллари мақталадиган улўғ бир мартаба бордир. Хадижа онамизни Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васалламга отаси, бир ривоятда амакиси, (бошқасида эса) акаси Аллоҳ азалда (тақдир қилган имон келтиришдек) саодатга биринчи етишишлиги учун турмушга берган.

هَامَّ سُلَيْمٌ لِحُجْلِ الْمَسَابِيحِ إِلَى دَالِ الْوَالِدِ وَأُولَىٰ

Халил (Иброҳим) исмли ўғлидан бошқа ҳамма фарзандларини Хадижа онамиз туғиб берди.

وَمِنْ مَّسْوَئِلِ صَوْمِ الْمُؤْمِنِينَ مَا لَا يَسْتَوِي سِتْوَةَ الْعَالَمِينَ ۗ وَمِنْ مَّسْوَئِلِ دَشْفِ فَرْعِ بَنِي رَكْبَلَةَ رَبِّ قَوْمِ الْجَلَالِ رَطَعِ
هُدَىٰ لِّصَلَاحِ عِيَالِهِمْ أَتَدْرِكُونَ ۗ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н И К К И Н Ч И А Т Р

КАЪБАНИ ҚАЙТА ҚУРИШ

هُدَىٰ لِّصَلَاحِ عِيَالِهِمْ أَتَدْرِكُونَ ۗ هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِيَسْكُنُوا فِيهَا وَالنَّجْمَ لِيَدْلِلَ بِهِ الْوُجُوهَ وَالنَّهَارَ لِيَكُونَ مِنْكُمْ مَدِينَةٌ وَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ўттиз беш ёшга кирганларида қурайшликлар Каъбани қайта қуришга киришдилар. Зеро, (Маккага кираверишдаги) Абтоҳ деган жойдан сел келиб, унинг деворлари ёрилиб, (таъмир талаб) бўлиб қолганди.

Шарҳ: Қурилиш нопок пуллар аралашмаган ҳалол, покиза пуллар эвазига бўлди. Қурилиш ҳамжихатлик билан бошланди.

هَجَرَ وَوَعَدَ دَارَ الْكُفِّ دُونَ الْحَرَجِ لِيُفِي أَوْعَازَانَ وَ

Ҳажарул асвадни жойига қўйишга (навбат) келганда, ҳар бир қабила (бу шарафли ишни ўзига бўлишини) хоҳлар, орзу қилар (натижада) ўртада низога бордилар.

بِصُعُوبٍ عَلَى تَيْقُونَ لَاتِ قُلُوبِ يَلَعِ أَوْفَلَاحَتَ وَ لِقُولِ أُولِي قُلُوبٍ مُطَاعَ وَ

Гап- сўз кўпайди. Уруш қилишга қасам ичдилар. Қабилалар орасида адоват кучайди.

هَانَ أَوْ بِيْئِاصِرِيْ أَرِيْذِيْ لِرِمِّ أَلِ أَوْضُوفَ وَ فِاصُ نِإِلِيْ أَوْعَادَتٍ مُّث

Бир-бирларини инсофга чақирдилар. Ишни тўғри фикр юритувчи, шошилмасдан (одилона ҳукм чиқарувчи) кишига топши- ришни келишиб олишди.

بِصُعُوبٍ شِلَالَةَ نَدَسِّ لِبَابِ نَمْرِ لِحَادِ لِّوَأَمِيْ كَحَتَبِ مَكَحَفِ

“Бас, Саданатуш-шайба эшигидан биринчи бўлиб кирган киши ҳукм қилсин (дейишди)”.

هُلْبِقَنَ أَنْ لُكُوْنِيْمَ أَلِ أَدَهْ أُولِاقِفِ لِحَادِ لِّوَأَمِيْ لَسَوِ وَ هَيْلَعُ هَلِ لِيْ لَصِيْبِ نَلِ أَنْ كَفِ
هُلْ وَوَمِلْمُ لَأَدَهْ يَفِيْمُ كَحِ لِحَادِ نِ وَوَكِيْ نِ أَوْضَرُ مِ نَبْ هُ وَرَبْحُ أَوْ هَاضِرَ وَ

Эшикдан биринчи (пайғамбарлиги кутилаётган зот) Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам кирди. (У зотни кўриб ҳамма хурсанд бўлди. Бир овоздан): “Бу Амин-ку! Рози бўлдик. (Ҳукмини) қабул қилдик”(дейишди). Бу

жанжалли ишда Пайғамбаримиз соллоллоҳу алайҳи васал- ламни (адолатли) ҳукм соҳиби ва иш бошчи бўлишига розилик- ларини изҳор қилдилар.

هَاقَتُومِ يَلِ اَعِي مَج لِي اَب قُولِ اَعَفَرَتِ نَا رَم اُمُ ثِب وَثِي فَرَج حُ ل اَعَض وَف

Ридоларини олиб келишга амр қилдилар. Унга тошни қўйдилар. Ҳар бир қабиладан (бир вакил) ридо четидан ушлаб тошни ўз жойигача олиб боришга амр қилдилар.

هَي نَب ل ا ك ي ت ا ه ن ك ر ن م ر ق م ي ل ا ه و ع ف ر ف

Каъбани (жанубий шарқий) рукни томонидан ўз жойига кўтар- дилар.

ا ن ب و ن ا ل ا ه و ع و م ي ف ا ف ي ر ش ل ا ه د ي ب م ل س و ه ي ل ع ه ل ل ا ي ل ص ه ع و و

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳажарул асвадни ҳозирги бино бўлган жойига муборак қўллари билан қўйиб қўйди-лар.

و م ل س و ل ص م ل ل ا م ي ل س ت و ا ل ص ن م ي د ش ف ر ع ب م ي ر ك ل ا ه ر ب ق م ل ل ا ر ط ع ه ي ل ع ك ر ا ب

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н У Ч И Н Ч И А Т Р

ВАҲИЙ, НУБУВВАТ ВА РИСОЛАТ ҲАҚИДА

Ана шу (Қуръони Карим нозил бўлган биринчи кеча) Рамазон ойининг Лайлатул қадр, кечаси душанба куни эди.

أَدَّبَ يَدُّ الْوَدِّ وَمَرَّ شَوْمٌ تَلَخَ نَامِثٌ لَوْ وَأُهْمٌ نِيْرُشَعٌ وَعَبَّرَ أَلْوَءٌ لَأَوْقَأْتُ مَثْوً
هَآئِيْحُ مَرْدَبِ هَيْفِ

Рамазон ойини еттинчи, ўн еттинчи ёки йигирма тўринчи куни ёхуд муборак юзлари ўн тўрт кунлик порлаган таваллуд топган ойларини (робиул аввал) саккизинчи куни эди деган гаплар ҳам мавжуд.

سَيَوْقٌ طَعَّ طَعْفِ إِرَاقِ بِنَا أَمَ لَاقِفِ أَرْقَا هَلْ لَاقِفِ

Одатларидек Ҳиро ғорида эдилар. Фаришта Жаброил келиб: “Ўқи!” деди.

“Мен ўқувчи эмасман”, дедилар. У пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни ўзига қаттиқ тортди.

هَيِّنَاتٌ طَعْفِ إِرَاقِ بِنَا أَمَ لَاقِفِ أَرْقَا هَلْ لَاقِفِ مَثْوً طَعْفِ وَدُّهُ لَأَوْقَأْتُ مَثْوً

Сўнгра (қўйиб юборди яна): “Ўқи” деди. “Мен ўқувчи эмасман”, дедилар. У Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни иккинчи марта тутиб ўзига торди. Ҳаттоки Пайғамбаримизга қийинчилик етказди.

هَيْلٌ لِيَقُولَ سَأَمَ يَلِيْلٍ هَجَّ وَتَيْلٌ لَثَلَاتٌ طَعْفِ إِرَاقِ بِنَا أَمَ لَاقِفِ أَرْقَا هَلْ لَاقِفِ مَثْوً
هَاقِلَتِي وَدَاهَتْ جَاوِدِجُ بُلْبَاقِي وَهَيْغُمَجِبُ

Сўнгра (қўйиб юборди яна): “Ўқи” деди. “Мен ўқувчи эмасман”, деди. Учинчи марта ўзига торди.

Бу (зоҳирий ҳамда ботиний аъзолари, қолаверса қалби) бутун вужуди билан тезда йўлиқиб, жидду-жаҳд, ижтиҳод ила рўбарў бўладиган, қабул қилиб, фаҳмлаб оладиган нарсаларига юзланиш учун (эди).

كَيْتَاهِ قَاشْتُنَا يَلِيْلٍ قَاتِ شَيْلِ أَرْهَشَ نِيْثَالِثٌ وَأَنْ يَنْسَ ثَالِثٌ يُحْوَلُ رَتَفٌ مَثْوً
هَيْدُشَلِ لَاتِ حَفَّ نَلَا

Сўнгра ширин, ҳушбўй, ўта ёқимли бўйларини ҳидлашга муштоқ бўлиши учун ваҳий уч йил ёки олти ой узилиб қолди. (Мусанниф раҳматуллоҳи алайҳ ўта балоғатли сўзлар иштрокида ваҳий узилиб қолганлагини ва бу ҳикмат асосида бўлганини баён қилмоқдалар. Ваҳий оғир иш. Бир оғир иш кетма-кет такрорланаверса, қийинчилик туғдириши турган гап. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга енгиллик қилиш, қолаверса ваҳийга бўлган завқларини ошириш яна ваҳийдаги қўрқувни кетгазиш мақсадида ваҳий узилиб қолган.)

وَأَدَانَ وَأَوْبُلُي رُبِحُجْ هَاءَ جَافٌ رُتُّدُمُ لَلِ الْهِيَ أَيَّ هِيَ لَعَلَّ عَوَّلَ زُنُ أُمَّ ث

Кейин “Муддассир” (сураси) нозил қилинди. Жаброил алайҳис- салом уни олиб келди ва нидо қилди.

هَتَلْ أَسْرَ لَعَلَّ عُمُ دَقُّتْ لَأَوْ هِي قَبْ أَسْلَلِ الْهَلَّ نَّ أَنْ لَعَلَّ عُدْ هَاشَ مَسْرَابُ أَرْقَا مُمُ دَقَّتْ يَفَنَ كَفَ هَاعَدُ نَمَلْ رَاشْ بَلْ أَوْ رَادُّنْ لِبَاب

“Икроъ бисми Роббик”ни олдин нозил бўлиши, Исломга чақирган кишиларини дўзах (азоби)дан қўрқитиш, жаннат ҳушхабар- ларини бериш ила бўлган рисолатига муқаддам бўлганлигига далилдир.

وَمَلَسَ وَوَلَّصَ مُمُ هَلَّ لَأَمْ لِي سَتَوِةَ الْصَّ نَمَّ يِّ دَشَ فَرَعَبَ مَي رَكُّ لَأُ هَرَبَقُ مُمُ هَلَّ لَأَرْطَعُ هِيَ لَعَلَّ كُرَاب

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н Т Ў Р Т И Н Ч И А Т Р

ИЙМОН КЕЛТИРИШ

عِيْقِيْ دِّصْلٍ اَوْ رَاْعُلٍ اُبْحِ اصْرُكَبْ وُبِ اَلْاَجْرَلِ اَنْ مَرْهَبَ اَنْ مَلُّوْا

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга биринчи бўлиб иймон келтирган эркаклардан ғордаги соҳиблари Абу Бакр Сиддиқ розияллоҳу анҳу.

اَنْ مَوْهَاقِ وَوْهَبْلَقِ اَوْبُ هَلْ اَلْاَتَبَثِ يَتْلُ اَلْعَجِيْ دَخِ اَسَّ اَلْاَنْ مَوْهِيْ لَعِ اَنْ اَيِّبِ صِلِ اَنْ مَوْهِيْ مَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ اَلْاَلْ

Болалардан эса Али. Аёллардан унинг ёрдамида Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни қалбларини бақувват қилиб (душманлардан эҳтиётлаган) сақлаган Хадижа онамиз бўлди. Мавлолардан (озод қилинган қул) Зайд ибн Ҳориса, қуллардан эса Аллоҳ йўлида Умайя азоблаган Билол бўлди.

هَالِ وَاَمْرٍ قِيْعَلِ اَنْ مَرْهَبِ وُبِ اَلْاَلْ وَاَلْ وَاَلْ وَاَلْ

Абу Бакр уни қулликдан озод қилиб, кўп инъомлар ҳадя қилди.

اَنْ مَوْهِيْ

Сўнг Усмон, Саъд, Саъийд, Толҳа, (Абдурроҳман) ибн Авф ва аммаси Софийянинг ўғли (Зубайр ибн Аввом Асадий Қуроший) ҳамда Сиддиқнинг тасдиқ қилиш шаробига қизиқтирган ва (ундан ичишни истаб чанқоғини қондирганлар) имон келтирдилар.

عَدِصَافِ هَلْ لَزُنْ اَيِّ حِ عِيْفِ حَمِ هَبِ اَحْ صَاوْ مَلَسْ وِهَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ اَلْ

“Бас, сенга амр этилган нарсани юзага чиқар...” (Ҳижр, 94-оят)

оятни каримаси нозил бўлгунича Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ва саҳобаи киромлар махфий ибодат қилардилар.

أَمْضُ فَرَبَرَمَ أَوْ مُهْتَهَلْ أَبَاعَ يَّتَحُّهُمُ وَقُهُنَّ مَدْبَعِي مَلَّوْهَلْ لِيْلِي قَلْخَلْ أَعْدَبَ رَهَجَفَ
ةِي نَادَحَوْلَا يَوْس

Кейин халқни Исломга ошкора чақирдилар. Қурайш қабила-ларини (сохта) олиҳаларини айблаб, ваҳдониятдан бошқани тарк қилишга буюрганларида, Пайғамбаримиздан қавми узоқлашди.

يَفِ اَوْرَجَاهَفَنِي مِلْسُ مَلَا يَلَعُ الْبَلَا دَتْ شَاوْ هَادَاوْ ةَوَادَعْلَابِ وَتَزْرَابُ مَلَعِ اُوْوَرَجَتَفِ
مُوقِلَالَنَمْلُكُ ةَبَاهَفِ بِلْاطُوبُ اُءَمْعِ ةِي لَعَبَدَحْ و ةِي شَا جَلَالِ ةِي حَانَلَا يَلِي سَمَخِ ةَنَسِ
هَامَا حَتَّو

(Мушриклар ўйлаб- нетмай) у зотга азият етказиш, душманлик қилишга журъат қилдилар. Муслмонлар устига (ёғилаётган) балолар шиддатли тус олди. Натижада (пайғамбарликни) бешинчи йили Нажоший (ҳукмдор Ҳабшистон) томон ҳижрат қилдилар. Аксар қабила дўқ-пўписалар билан қўрқитганда, амакиси Абу Толиб Пайғамбаримизга меҳр кўрсатиб, (душманлардан) ҳимоя қилди.

أَمْ اُوْعَرْقَا فَيَلَا عَتِ هَلْ وَقِيْبَخَسُنَّ مَثُ ةِي لِيْلِي لَاتَا عَالَا سَلَالَنَمِ ضَعَبُ مَايَقِ ةِي لَعَضْرُفَو
مَثُ ةِي شَعْلَابِ نَاتَا عَكْرَوِ ةَادَعْلَابِ نَاتَا عَكْرَ ةِي لَعَضْرُفَو ةَالَّصَلَا اُوْمِي قَاوْ هُنَّ مَرْسِيَتِ
هَارَسَمَ ةَلِيْلِي يَفِ سَمَخَلَاتَاوَلَّصَلَا بَا جِيَابِ خَسُنَّ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам кечанинг бир қисмини (ибодат ила) қоим қилиши фарз қилинди. Сўнгра ояти "...Бас, ундан муяссар бўлганича қироат қилинглр. Ва намозни қоим қилинглр..." ояти ҳукмни насх қилди. Эрталаб, кечқурун икки ракаат (намоз) фарз қилинди. Сўнгра у ҳам исро қилдирилган кечада беш вақт намоз ўқиш фарз бўлиши билан насх бўлди.

ةَجِي دَحُّ ةَلْتَوِ ةَرِشَا عَالَا نَمَلَاوْشِ فَصَنِي فِ بِلْاطُوبَا تَامَوِ ةِي زُرْلَا وَتَوْمَبُ تَمُطَا عَو
هَارُعَ قِيْتَوِ نِي مِلْسُ مَلَا يَلَعُ الْبَلَا دَتْ شَاوْ ةَالْتَا دَعَبُ

(Нубувватнинг) ўнинчи йили, ўн бешинчи шавволда Абу Толиб вафот этди. Уч кундан кейин Хадижа онамиз (Абу Толибга) эргашди. Мусибат муслмонларга мустаҳкам арқонини боғлади.

أَفِيْقَتْ أُوْعْدِي فِئْطِلْ أَمَّا وَ ءِيْدَ الْكَمَلَسَوِ هِيْلَعُ هَلْ لِي لَصِ هِبْ شِيْرُقْ تَعَقُّوْا وَ
ءِيْدَبِ نُسْلِ أَبُ هُوْبَسَفْ ذِيْبَعْلِ أَوْءَاهَفُ سِلْ هِبْ أَوْرَعُ أَفْ هَارِقِ ءَبَاجِ إِبْأُوْنِ سِحِّيْ مَلَفْ
هَالَعْنِ ءَامِّ دِلْ أَبِ تَبِّضُخِ يَّتَحِ ءَرَاخِ لِبْ هُوْمَرُوْ

Қурайш (кофирлари) Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламга ҳар хил азиятлар бера бошладилар. У зот соллаллоҳу алайҳи васаллам Тоифга (боришни) қасд қилдилар. Сақиф қабиласидагилар у зотга (хунук) жавоб қайтариш билан хурмат- сизлик, масхара қилдилар. Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва- саллам (йўли)га тентаклар ва қуллар (ҳамда ёш болалар)ни қўйдилар. Хунук сўзлар ила ҳақорат қилиб, (чунонан) тош отдиларки, ҳатто муборак кавушлари қизил қонга (қалблари эса аламга) тўлди.

لَا قَفْ ءِيْبُ صُغْلِ يَوْذِ أَوْلِ هَ الْكَلِ هِ إِي فِ لِبْ جَلْ كَلَمُ هَلْ أَسَفَ أَنْ يَزَحَ ءَكَمَ يَلِ إِدَاعُ مُثْ
هَالَوْتِيْ نَمُ مْ هِبْ أَلْ صَأْ نَمُ هَلْ جِخِيْ نَأْ أُوْجْرَأْ يِيْ نِ

Маккага хафа бўлиб қайтдилар. Тоғларга (муаккал қилинган) фаришта Тоифни жоҳил, мутаассиб аҳлини ҳалок қилишни сўрага- нида: “Аллоҳ уларнинг сулбидан Ўзини дўст тутадиганларни чиқа- ришни умид қиламан”- дедилар.

وَ مَلَسَوِ لَصِ مْ هَلْ لِ مِ مِ لِسَتْ وَ ءَالِ صِ نَمِ يِيْ دَشِ فِرَعِبِ مِ يِرْ كَلْ أُرَبَقِ مْ هَلْ لِ رَطْعِ
هَلْ عِلْعِ كَرَابِ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н Б Е Ш И Н Ч И А Т Р

И С Р О В А М Е Р О Ж

وَبِأَحْرَ وَ يَصُقُّ أَلَا دَجَّ سَمَلَا يَلِي مَارْحَلَا دَجَّ سَمَلَا نَمَّ ءَظْقِي وَ دَسَجَ وَ وَخُورِبَ يَرْسُ أُمَّث
تَاوَامَّ سَلَا يَلِي وَ بَجْرَعُو ءَ يَسُ دُقُولَا

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам жасад ва руҳлари ила уйғоқ ҳолларида Масжидул Ҳаромдан Масжидул Ақсо ва унинг атрофидаги муқаддас жойларга сайр қилдирилдилар. (Ўша жойдан, Байтул Мақдисдан) осмонга кўтарилдилар.

وَالْعَ وَ رَاقُولَا هَلَّ لَجْ دَقُو وَيَلُ وَأَلَا يَفَمَ دَا يَأْرَف

Биринчи (осмон)да савлат тўкиб, улуғворлик чулғаб олган Одам алайҳиссаломни кўрдилар.

يَتُ وَأَيُّ دَلَا يَيْ حَيَّ وَ هَلَّ لَ أَخَ نَبَاو ءَ يَقُّ لَلَا ءَ رَبُّ لَلَا لُوتَ بَلَا نَبَايَ سَيَّ عَ ءَ يَنَّا لَلَا يَفَو
هَابِصَ يَفَمَ كُخَلَلَا

Иккинчи (осмон)да парҳезкор, зоҳида, Аллоҳга ибодатлари кўп, тақво (соҳибаси Марям)нинг ўғли Исо алайҳиссаломни ҳамда ёшлигида ҳикмат ато қилинган холасининг ўғли Яҳёни кўрдилар.

ءَ يَلَامَّ جَلَلَا وَ تَرُوصَ بَقِيَّ دَصَلَا فُسُ وَيَّ ءَ ثَلَا لَلَا يَفَو

Учинчи (осмон)да ростгўй Юсуф алайҳиссаломни чиройли суратда кўрдилар.

وَالْعَ أَوْ هَنَّا كَمُ هَلَّ لَلَا عَفَرَي دَلَا سَيَّ رِيْدَا ءَ بَلَلَا يَفَو

Тўртинчи (осмон)да Аллоҳ мартабасини баланд ва олий қилган Идрис алайҳиссаломни кўрдилар.

Шарҳ: Идрис дарс сўзидан келиб чиққан бўлиб, Аллоҳнинг китобидан кўп дарс қилганлари учун шундай номланган. Асл исми Ахнух бўлган.

عَلَيْهِ سَلَامٌ إِنَّهُ مَوْلَىٰ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ ۚ وَهُوَ إِذْ يُخَالِفُ بِأَمْرِكَ الْأَشْقَابَ الْمَلَأَتْ أَعْيُنُهُمْ الْغُرُوبَ ۚ وَأَنَّ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

Бешинчи (осмон)да Исроил умматларига махбуб Ҳорун алайҳис саломни кўрдилар.

هَاجِرًا وَهَلَالًا مِّنْ لَّيْلٍ يَدُّهَا يَسُومُ سِدَّاسًا لِّأَيِّ وَ

Олтинчи (осмон)да Аллоҳ таоло билан сўзлашган, муножот қилган Мусо алайҳиссаломни кўрдилар.

هَلَالًا ظَفْحًا وَيُوطِلُ النَّسُوحَ وَبَلَقُوا لَمَّةَ السَّبُّهُ بَرَّعَاجَ يَدُّهَا مِهُرًا بِإِعْبَابِ سَلَامٍ لِّأَيِّ وَ هَافَاعًا وَدُورَمَانَ نَم

Еттинчи (осмон)да Намрудни ўтидан сақлаб, халос қилган Роббисини (ҳузурига) саломат қалб, гўзал эътиқод билан келган Иброҳим алайҳиссаломни кўрдилар.

مَأْقَمٍ لِّإِيضِ قَمَلٍ أَرُوْمُ الْبَابِ مَالِقًا لِّأَفِي رِصَ عَمَسَ نَأْيَ لِي يَتَنُجِّلُ عَرِيْسَ لِي لِمُتَّيْنِي نِيْنِي عِبُّهُ أَرَأُو عِيْلَ لِرَأُوْنِ أَلْبُجْحُ هَلَطَامًا وَهَانَ دَأُوهُ يَفُ هَلَالًا بَرَّقَ يَدُّهَا حَفَاكُمُ لِمُ أَرَأُ أَمَّ عِيْبُوبُ رَلَّ عَرُضَ نَمُوهَسُ أَر

Сўнгра Сидратул Мунтаҳога (ундан) ҳукм қилинадиган ишларни (ёзадиган) қаламларнинг шитирлаши эштиладиган (жой)гача Аллоҳга яқин, тўсиқсиз юзланадиган мақомга кўтарилдилар. Жалолият нурларидан ҳижобни кўтарди. Роббул аъламин ҳузурида (Аллоҳ таоло кўришни ирода қилган) нарсаларнинг кўзлари билан кўрдилар.

عِيَّتْ أَدَلَّ يَلَامَجُّ لَأَيِّ فَلَإِلْدَالِ طَاسِبُهُ هَلَطَسَبَو

Зотий мазохирда улуғворлик гиламларини солди.

سَمَخَ يَلِإِ تَدَّرَفَ لُضَفَالُ بَاحَسَّ لَهَنَّا مُثَّ هَوْلَصَ نِيَسْمَخَ هَتَّمُ أَيْلَعَوُ هِيَلَعَضَرَفَو هَاضَقَو لَزَالًا يَفُهُ عَاشَ أَمَكَ نِيَسْمَخُ لِرَجَّ أَاهَلَوُ عِيَلَمَع

Аллоҳ таоло Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам ва умматларига (бир кеча кундузда) эллик вақт намоз (ўқишни) фарз қилди. Фазл булутлари (ёмғирларни) тўкди.Натижада амалий беш вақтга туширилди. (Лекин) Аллоҳ таоло азалда ҳукм қилиб, хоҳ- лаганидек эллик вақт намоз ажри бор (деб нидо қилинди).

يَوْمَ رَوَى لِقَاءَ يَدْلُكَ وَقِيَّيْ صِلْهُ قَدْ صَوَّهَتْ لَيْلِي فَدَاعٌ مُثْ

Ўша кеча қайтдилар.(Бўлиб ўтган воқеаларни айтиб берган- ларида,) Абу Бакр Сиддиқ ва ақл-фаросат эгалари тасдиқ қилдилар.

هَوَاعٌ أَوْ نَاطِيَّيْ شِلْهُ لَصَّأَنْ مَدَّتْ رَأَوْ شَيْ رُقُ هَتْ بَدَّكَ وَ

Қурайш(нинг кўпи) ва Шайтон адаштирган, туғёнга кетган кишилар ёлғонга чиқарди.

وَمَلَسَ وَ لَصَّ مَلَسَ لَلَا مِي لَسَتْ وَ لَصَّ نَمَّي دَشِ فَرَعَبَ مَي رَكَّلَا هَرْ بَقَّ مَلَلَا رَطْعَ
هَلَّ عَكْرَابَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н О Л Т И Н Ч И А Т Р

ҚАБИЛАЛАРГА ЎЗЛАРИНИ ТАНИШТИРИШЛАРИ

هَبَّ نَمَّ آفَّ مَي مَسَّ وَمَلَا مَيَّ أَلَا يَفْهَلَلَا لُسَّرَّ هَنْ أَبَّ لِيَّ أَبَّ قَوْلَا يَلَعَّ هَسَفَنَ صَرَ عَمُّثْ
وَالْحَرَّ رَشَّ عَيَّ نَشَّ لَبَّ أَقْلَا يَفْهَمَّ هَمَّ حَّحَّ وَ هَاضَرُّ هَلَلَا مُصَّ صَخَّ رَاصَّنَّ أَلَا نَمَّ هَسَّ سَ
هَيَّ قَحَّ عَّ عَيَّ بَّ هُوَّ عَيَّ أَبَّ

(Ҳаж) мавсуми кунларининг бирида Пайғамбар соллаллоҳу алайҳи васаллам қабилаларга ўзларини Аллоҳ расули эканлигини эълон

қилганларида, Парвардигор Ўз ризоси билан хослаган олти нафар ансорий имон келтирди. Келгуси йили улардан ўн икки нафари ҳаж қилди, ҳаққийя байъатини қилдилар.

هَٰؤُلَاءِ مَوَدَّةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا وَوَدَّ اللَّهُ مَا يُنْفِقُونَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

Кейин (Мадинага) қайтдилар. ИслоМ Мадинада зоҳир бўлиб, қўним топди.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّابِقِينَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّابِقِينَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّابِقِينَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳузурларига учинчи ақаба (пайти)да Авс ва Хазраж қабилаларидан етмиш ёки етмиш уч эркак ва иккита аёл байъат қилдилар. Уларга ўз қавмида шарафли, обрўли ўн икки кишини бошлиқ қилиб қўйдилар. Уларнинг (ватанларига) Маккадан ИслоМ миллати ҳижрат қилдилар.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّابِقِينَ

Куфрни тарк қилиб, ундан узоқ бўлганларга (Аллоҳ ҳузурида) тайёрлаб қўйилган ажр-мукофотга қизиқиб, ватанларини тарк қилдилар.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّابِقِينَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам асҳобларига етиб олмаслиги учун у зотни қатл қилишга келишиб олишди. Аллоҳ таоло уларнинг макру ҳийлаларидан нажот бериб, Ўз ҳифзу ҳимоясида сақлади.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّابِقِينَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н Е Т Т И Н Ч И А Т Р

ҲИЖРАТ

﴿يَوْمَ نَبِّئُ الْمُضَلِّينَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

Ҳижрат қилишга изн берилди. Мушриклар (Аллоҳ сақлашидан беҳабар, хато) ўйларига биноан, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламни ўлим ҳовузига фарқ қилиш учун орқасидан (изма-из) кузатиб боришди.

﴿يَوْمَ نَبِّئُ الْمُضَلِّينَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

У (зот) улар томон чиқиб бошларига тупроқ сочдилар. Савр ғори(га бориш)ни қасд қилдилар. (Абу Бакр) Сиддиқ розияллоху анҳу Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам билан бирга бўлиш(дек бахт)га мушарраф бўлди.

Шарҳ:Савр Маккадан беш мил (8 км) узоқликда Атҳал тоғида жойлашган ғор. Савр ибн Абду Маноф киргани учун унга нисбат қилинади.

﴿يَوْمَ نَبِّئُ الْمُضَلِّينَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

Кабутар ва ўргимчак уларни ҳимоя қилиб, ғорда уч кун турдилар.

﴿يَوْمَ نَبِّئُ الْمُضَلِّينَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ﴾

(Якшанбадан) Душанба(га ўтар) кечаси тез чопадиган, сара (икки) туяга (миниб) ғордан чиқдилар.

يَفِيهِ وَبُعَيْ مُمِئِ اَوْقِ تَخَاسَفِ هَاعَدَوِ هَلَلِ اِيْلِيْ هِيْفَلَهَتْ بَافُ عَقَارُسُ هَلَضَّرَعَتْ وَ
هَإِيْ هَحَنْ مَفَنَامِ اَلْاَسْوِ وَيَوْقِلِ اَبَلْ صِلِ اَضْرَأْ اِ

Уларнинг изидан Сууроқа (ибн Молик Жаъсам Мудлажий) эргашди.

Пайғамбаримз соллаллоҳу алайҳи васаллам дуо, тавба- тазаррулар қилдилар, натижада унинг чопқир оти тиззаси(гача) қаттиқ, қуруқ ерга ботди. Омонлик сўраганида, омонлик берилди.

وَ مَلَسَ وَ لَصَّ مُمِّ لَلِ اِ مِيْلَسَتْ وَ اَلَصَّ نَمَّ يِّ دَشِّ فَرَعَبَ مَّ يَرْكُلِ اُ رَبَقِ مُمِّ لَلِ اِ رَطَعِ
هَ اِيْلَعِ كَرَابِ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

ЎН САККИЗИНЧИ АТР

ЙЎЛДАГИ ҲОДИСОТЛАР

نُكَيْ مَلَفِ اَهْنَمِ نَبَلٍ وَا مَحَلِ عَايْتِ اَبَا اُوْدَارَا وَّ عِيْعَانُ اَلِ اَبْعَمِ مُمِّ اِيْلَعِ دِيْ دُقَبِ رَمَوِ
هَ اَوْحِ دَقِ كَلِدْ نَمَّ يِّ شِلِ اَهُؤَابِ خِ

(Йўлда) Қудайдда (Робиғ, Сухайб орасидаги жой) Хузоъа қаби- ласидан Умми Маъбад (исми Отика бинти Холид)нинг олдидан ўта туриб, ундан гўшт ва сут сотиб олишни истадилар. Умми Маъбадни кулбасида улар (сотиб олмоқчи бўлган) нарса йўқ эди.

تَنْ دَأْفِ اَوْ بَلْحِ يَفِ اَهَنْ دَأْتَسَفِ عِيْعِرْلِ اِنَعُ دُهُجِ اِ اَهْفَلِ خِ تَيْ بَلِ اِيْفِ اَشِ يِلِ رَطْنِ فِ
هَ اَنْ بَصَّ اَلْ بَلْحِ اَوْ بَ اَنْ كَوْلِ تَلِ اَقِ وَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васалламнинг уй ичидаги ўта озғинлиги сабабли яйловга чиқмаган қўйга кўзлари тушди. Уни соғишга изн сўрадилар. Умми Маъбад изн бера туриб, кошки, сут берганида ўзимиз соғиб олган бўлардик, деди.

مَوْقِلًا نَمَّ الْكَيْسَ وَبَلَحَ وَتَرَدَفَ يَلْوُ وَوَالْوَمَّ لَلْأَعْدَا وَهَنْمَ غَرَضًا لِحَسَمَفِ
هَؤُورًا

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам (муборак қўллари билан қўйнинг) елинини силадилар ва Мавлоси, Валийси бўлган зотдан (барака тилаб) дуо қилдилар. (Қўйнинг) елини сутга тўлди. Соғиб олдилар. Қабиладагиларни тўйгунча сероб қилдилар.

نَبَّ لَلْأَرَوِّ دَبَّ عَمُوبًا أَجَفَ عَيْلَجَ عَيْ آهَيْ دَلَّ رَدَاغَ وَأَنَّ إِيْلًا مَبَّ وَبَلَحَ مُثْ
هُوَ أَصْقَأُ يَلْبُغَ لِهَبَّ دَفَّ

(Яна) соғиб идишларни тўлдирдилар. Отика ҳузурида очиқ- ойдин мўжизалар қолдирдилар. Абу Маъбад келди. Сутни кўриб ҳайратдан ёқа тишлади.

لَجَرَانَبَّ رَمَّ تَلْأَقَفَ عَيْ نَبَّ لِرْطَقَبْ ضَبَّتْ تَيْ بَلَّابَ بُولَحَ أَلَّ وَادَّ كَلَّ أَنْ أَلْأَقَو
هُنَّ أَبَّ عَيْ لَلْإِيْلَ كَبَّ مَسْقَأًا وَشَيْ رُقُبَّ جِأَصَ أَدَّ لْأَقَفَ هَنْ عَمَّ وَهُنَّ أَمَّ شُجَّ أَدَّكَ وَكَرَّ أَبُّ م
هَؤُورًا دَوَّ عَبَّ تَأَوَّ وَبَنَّ أَلَّ هَؤُورًا

-Булар қаердан келди? (Ахир) уйда бир томчи (ҳам) сут берадиган соғин қўй йўқ эди-ку? Фалон-фалон сифатли бир муборак киши ўтувди... (Ҳа, ҳа) бу қурайшларнинг соҳиби! Агар уни кўрганимдами, иймон келтириб, эргашиб унга яқин бўлардим дея олиҳаларига қасам ичди.

عَيْ كَزَلَّ أُهُؤُاجَرًا هَبَّ تَقَرَّ شَأًا وَوَالَّ أَلَّ عَيْ بَرَّ رَشَعَ يَنَّا ثَنِّي نَنَّا إِيْلًا مَوِّيَّ عَنِّي دَمَّ لَمَدَّقَو
هَؤُورًا قَتَّ يَلَّ عَاهَدَجَّ سَمَّ سَسَّ أَوَّ أَبَّ قَبَّ لَزَنَّا وَرَاصَنَّا أَلَّ هَؤُورًا قَلَّتَو

”Ўн иккинчи робиъул аввал, душанба куни Мадинага етиб келдилар. (Бутун) шаҳар Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам қудумларидан яхшилик, барака нурига ноил бўлди. Ансорлар кутиб олдилар. (Мадина

яқинидаги икки мил бир соатлик йўл) Қубо (қишлоғига) тушдилар. У ерда тақво асосига қурилган масжид қурдилар.

Шарҳ: Мадина олдин Амоликлик Ясриб исмли киши номига берилган. Ислом келгандан сўнг, Пайғамбаримиз унда истиқомат қилганларида Ясриб (тасриб) лафзида “ёмонлик” маъноси бўлгани учун “Тойба”-яхшилик дея ўзгартиб қўйдилар.

وَمَلَسَ وَوَلَّصَ مُهَلِّلًا مِيْلَسَتَ وَوَالَصَّ نَمِيْدَشَ فَرَعَبَ مِيْرَكْلَلُ رَبَقٌ مُهَلِّلًا رَطْعَ
هِيَ لَعَكْرَابُ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Ў Н Т Ў Қ Қ И З И Н Ч И А Т Р

ПАЙҒАМБАРИМИЗ СОЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙҲИ ВАСАЛЛАМНИНГ ЖИСМИ ШАРИФЛАРИ

هِيَ نَسَاتِ فَصَوِّتْ اذْ اذْ اُقْلُخْ وَاُقْلُخْ سَانَلَلَا لَمْ كَأَمْ لَسَوِيْ لَعْلَلَا لِيْ لَصَانَا كَو
رَافِشَ اَلْاَبْدَةَ اَمْ لَعَكْرَابُ نِيْ نِيْ غَلَا عَسَاوِيْ رَمُحَبَّ اَبْرَشْمِ نُوْلَلَا ضِيْبَا اَمْ اُقْلَلَا غُوْبَرَم
ةً هَبَّجْ اذْ نِيْ بَجَلَا عَسَاوِيْ هِنَسَحَ مَفَلَا عَسَاوِيْ اَنْ سَا لَ اَجَلْفُمُ هَا بَجَا حَجَّ زَلَا حُنْمُ دَق
بِ اَذِيْ دَحَا ضَعَبَ هَفْنَا ي فَا رِيْ نِيْ دَحَلَا لَسَ هِيَ لَالَا ه

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам инсонларнинг ичида кўриниши, хулқ- атвори юксак, энг мукаммал сифатлар ва зот соҳиби эдилар. Ўрта бўйли, ранглари оқ, буғдойранг, икки кўзига кўҳл (сурма) қўйилган, кўзлари катта, киприклари узун; озгина қайрилган, қошлари камонсимон, тишларининг оралари очик (алоҳида- алоҳида) кўринар, чиройли оғизлари кенг, мунаввар ой каби чиққан пешонали, яноқлари кўримли, бурунлари бир оз баланд (қиррали) яққол кўриниб турарди.

سِي دَارِكُلَا مَحَضِ نِي فِكُلَا طَبَسِ نِي بِي كُنْ مَلَا نِي بِي ام دِي عَب هَانِقَا نِي نِي عِلَا نِي سَح
هِي نِي دَالَا مَحْشَلَا يَلَا يُرْشَسَا رَلَا مِي طَعَا هِي حِلَلَا ثَك بَقَعَلَا مَحَلَلَا يَلَقَا

Бурунларининг ўртаси озгина кўтарилган, чиройли; икки елкалари ораси кенг, кафтлари (маънан ва ҳиссан) кенг, бўғимлари гўштли, товон гўшти оз, соқоллари қалин, бошлари катта, сочи қулоқ юмшоғига (тушар) эди.

هَالَعَا وَرُونَلَا هَمَّ عَدَقَا هُو بِنَلَا مَتَا حَمَلَسَا وَهِي لَعَا هَلَلَا يَلَصَا هِي فَتَكَا نِي بَوَا

Елкалари орасида нубувват муҳри бор эди. Уни нур чулғаб, олий бўлганди.

هِي كُنْ سَمَلَا تَحَفَنَلَا نَمُّ بِي طَا هُو فَرَعَا وَوُلُّو لَأَكَا مَلَسَا وَهِي لَعَا هَلَلَا يَلَصَا هُو قَرَعَا وَ
هَاتَا تَرَلَا بَبَصَا نَمُّ طَا حَنِي أَمَّا نَأَكَا هَتَا يَشْمُ يَفُ أَفَكَا تَيَا وَ

(Муборак) терлари оппоқ дур каби мусаффо эди. Ҳиди мушк- анбар ҳидидан ҳам ҳушбўй эди. Тепалиқдан пастга тушаётгандай юришда олдинга мойил бўлиб юрардилар.

رَأَسَا هُنْمُ دَجِي فَا فَي رِشَلَا هَدِي بَحَا فَا صُمَلَا حَا فَا صِي مَلَسَا وَهِي لَعَا هَلَلَا يَلَصَا نَأَكَا وَ
نِي بِنَمُّ هَلُّ هَسَمُ فَرَعَا يَلَا سَأَرَلَا يَلَعَا هُو غَضِي وَ هِي رَهَبَا عَا حَائَارَا مَوِي لَا
هَارُدِي وَهِي بَبَصَلَا

Муборак қўллари ила кўришган киши кун бўйи ҳушбўй нарғиз, ясмин (гуллари) мисол ҳушбўй ҳид топарди. Қўлларини ёш болаларнинг бошига қўйиб силар эдилар. Натижада болалар орасида (ширин ҳид таратаётганли учун) Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ушлаганлиги (яққол) билиниб турарди.

رَأَمَلُ هُو تَعَانُ لُوقِي هِي رَدَبَلَا هَلَلَا يَلَلَا يَفِي رَمَقَلَا وَوُلُّو لَأَتَا فَي رِشَلَا هُو حَا وَوُلُّو لَأَتَا ي
هَارِي رَشَبَا لَو هُو لَثْمُ هُو دَغَبَا لَو هُو لَبَقَا

Муборак юзлари, бадр кечаси ой жилва сочгандек, нур таратар эди. Пайғамбаримизнинг васф қилувчи узотга ўхшабини олдин ҳам, кейин ҳам кўрмадим, кўрган киши ҳам йўқ бўлса керак деб айтарди.

Шу ва бошқа китобда закр қилинмаган сифатларнинг қисқача тафсилоти:

1. Бошлари катта, юзлари думалоқроқ, кўзлари қора эди.
2. Киприклари узун. Тана аъзолари бир-бирига мутаносиб, хушбичим эди.
3. Сийнаседан киндиккача узун ва ингичка мўй тушган эди.
4. Баданлари туксиз.
5. Бирор тарафга бурилсалар, гавдалари билан бурилар эдилар.
6. Қошлари қўшилмаган, эгик эди.
7. Тишлари майда, ялтироқ, олдинги тишлари бир-биридан алоҳида кўринар эди.
8. Қорин ва сийналари текис ҳамда баробар.
9. Икки елкалари ўртасида пайғамбарлик муҳри бор. Бу муҳр кабутар тухумидек келадиган қизғиш гўшт, усти тук эди.
10. Юришлари тез эди.
11. Барчадан илгари салом берардилар.
12. Сочлари икки қулоқ ярмига тушарди. Ҳаж ва умрада олдирганлар.
13. Сочларини тарар, бўяр ва баъзида фарқ очардилар.
14. Ўнгдан бошлашни суярдилар. Сочга ёғ суртардилар.
15. Кўзларига ҳар кеча сурма қўярдилар.
16. Кийимни йиртилгунча кияр эдилар.
17. Узуклари кумушдан бўлиб, ўнг қўлга таққанлар.
18. Салла ўрардилар (7-12 газ).
19. Таомни суяниб емасдилар. Таомни айбламас, ёқса ер, ёқмаса тарк этар эдилар.
20. Таомдан сўнг бармоқларини уч бор ялар эдилар.

21. Хонтахта устида овқатланмас эдилар.
22. Таомлари товуқ гўшти, қўй гўшти, тўрғай гўшти, сирка, зайтун ёғи, арпа нони, нон тўғралган шўрва (сарид), хурмо, талқон эди. Ширин ва совуқ ичимликни, сутни, замзамни суярдилар.
23. Пиёлалари ёғочдан бўлган эди.
24. Бодрингни ва қовунни (янги) хурмо билан қўшиб ер эдилар.
25. Сув ичганларида уч бор тўхтаб-тўхтаб, нафас олиб ичардилар.
26. Бирор нарсага ишора қилсалар, бутун кафтлари билан ишора қилар эдилар.
27. Шеър ўқир ва эшитар эдилар. (Шоирлари: Ҳасан ибн Собит).
28. Аввал икки ракат енгил намоз ўқиб, сўнгра таҳажжудга киришардилар.
29. Қироатни ҳарф-ҳарф, очиқ ва равшан, ҳар бир оятни алоҳида ўқир эдилар.
30. Қуръонни ўзгадан эшитишни суяр эдилар.
31. Тўшаклари теридан, ичига хурмо дарахти пўстлоғи солинган эди.
32. Қаерга борсалар, бўш ўринга ўтирардилар.
33. Уйдаги вақтлари учга бўлинарди: 1. Ибодат; 2. Уй ишлари; 3. Шахсий ишлар.
34. Ҳар бир ишнинг тадбирини аввалдан қилар эдилар.
35. Сарик либосни суймас эдилар.
36. Ҳеч кимни урмаганлар.
37. Ўзлари дарвешона ҳаёт кечирсалар-да, эҳсонлари зиёда эди.
38. Ҳадя олиб, мукофот берардилар. Ҳадяларни келган куниёқ, муҳтожларга тарқатар эдилар.
39. Узоқдаги товушларни ҳам эшитар, ҳеч ким кўра олмайдиган масофани бемалол кўрар, қоронғуда ҳам кундузгидек бемалол кўраверар эдилар.

40. Лўнда, қисқа, аниқ, такаллуфдан ҳоли ва айни пайтда фасоҳат билан гапирар эдилар.

41. Ҳар кимнинг ақлига мослаб сўзлар эдилар.

42. Кулишлари табассум эди.

43. Дастлаб кўрган одамни ҳайбатлари босар, муомала қилиб таниганидан сўнг, ҳамма у зотни яхши кўриб қолар эди.

44. Бир марта ҳаж, тўрт марта умра қилганлар.

45. Кам овқат ер, кам ухлар эдилар.

46. Ўзлари учун интиқом олмасдилар.

وَمَلَسَ وَجْهَهُ لِمَا مَلَكَتْ أَعْيُنُهُ مِنَ الْكُفْرِ إِنَّ رَبَّهُ لَسَدِيدٌ يُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ
وَمَلَسَ وَجْهَهُ لِمَا مَلَكَتْ أَعْيُنُهُ مِنَ الْكُفْرِ إِنَّ رَبَّهُ لَسَدِيدٌ يُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

Й И Г И Р М А Н Ч И А Т Р

ПАЙҒАМБАРИМИЗ СОЛЛАЛЛОҲУ АЛАЙҲИ ВАСАЛЛАМ ҲАЁТЛАРИДАН БИР ШИНГИЛ

وَبَوَّأَتْ غُفْرَتِي وَوَعْدِي وَأَوْتَلَّتْ أَوْءَاءَ حَيْلِ دَيْدَشَ مَلَسَ وَجْهَهُ لِمَا مَلَكَتْ أَعْيُنُهُ مِنَ الْكُفْرِ إِنَّ رَبَّهُ لَسَدِيدٌ يُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ
وَبَوَّأَتْ غُفْرَتِي وَوَعْدِي وَأَوْتَلَّتْ أَوْءَاءَ حَيْلِ دَيْدَشَ مَلَسَ وَجْهَهُ لِمَا مَلَكَتْ أَعْيُنُهُ مِنَ الْكُفْرِ إِنَّ رَبَّهُ لَسَدِيدٌ يُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ

Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ўта ҳаёли ва ўта тавозели эдилар. Кавушларини (ўзлари) ямар, кийимларини (йиртилса) тикар, қўй (ва туяларни) соғар ва аҳли аёллари юмушларига чиройли ҳолатда ёрдамлашар эдилар.

نَمَّاءَ أَحَدٍ دَشَأَ مَلَسَوِ هِيَ لَعَلَّ لِي لَصَّ يَبِّنَ لَنَا نَاكَ : لَأَقِي رُدُّ لِي دِي عَسَّ يَبَأَ نَع
نَاخِي شَلَّ أَوْرَهَ وَ هَجَّ وَ يَفُ هَانُ فَرَعُ هُورَكِي أَيَّ شِي أَرَا إِذْ إِفْ أَوْرِيخَ فِي عَارَدُ لَأ

Абу Саъийд ал-Худрий розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам чимилдиқдаги қизданда кўра ҳаёли эдилар. Агар қариқ кўрадиган нарсани кўрсалар юзидан билиб олар эдик”, деди.

يَفُ غُنَّ صَيِّ مَلَسَوِ هِيَ لَعَلَّ لِي لَصَّ يَبِّنَ لَنَا نَاكَ أَمَّ عَشَائِعُ تُتَلَّ أَسَّ : لَأَقِي دَوَسَّ أَلَّ نَع
يَرَاخُ بَلَّ أَوْرَةَ أَلَّ صَلَّ لِي لَمَّ أَقُ أَلَّ صَلَّ لِي تَرَضَّحَ إِذْ إِفْ هَلَّ هَلَّ نَوْمُ يَفُ نَاكَ : تَلَّ أَقُ هَلَّ هَلَّ

Асвад розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Оишадан Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам аҳлига қиладиган нарсасидан сўрадим”. “У зот аҳлини меҳнатда эдилар. Қачон намоз вақти бўлса намоз- га турар эдилар”. Бухорий ривояти.

هِيَ لَعَلَّ لِي لَصَّ لِي لَوَسَّرَ نَاكَ أَمَّ عَشَائِعُ لُتَلُّ قُ " هِيَ بَأَ نَعَّ وَرَعُ نَبِّ مَاشَ هَ نَع
لُ مَعَّ يَ أَمَّ لُ مَعَّ يَ وَ ، هَلَّ نَعُّ نُ فَصَّحَّ يَ وَ ، هَبَّ وَثُ طَيَّحَّ يَ : تَلَّ أَقُ ؟ هَتَّ يَبَّ يَفُ غُنَّ صَيِّ مَلَسَوِ
أَمَّ " نَابَّحُ نَبِّ إِ لِي أَوْرَ يَفُ وَ نَابَّحُ نُبَّ أَوْرَ دَعَّ سُنُّ بَأُ وَ دَمَّحُ أَوْرَ " مَهَّ وَثُ يَبَّ يَفُ لُ أَجَّ رَلَا
طَيَّحَّ يَ وَ ، هَلَّ نَعُّ نُ فَصَّحَّ يَ " عَشَائِعُ نَعَّ وَرَعُ نَعَّ دَمَّحُ أَلَّ وَ هَلَّ وَ " وَثُ يَبَّ يَفُ مَكَّ دَحَّ أَلَّ مَعَّ يَ
أَمَّ " طَفَّ لَبَّ عَشَائِعُ نَعَّ وَرَمَّ عُنَّ لِي لَمَّ شَلَّ لِي يَفُ يَذَمُّ رَلَا يَ وَرَ " هَلَّ دُ عَّ قَرَّ يَ وَ ، هَبَّ وَثُ
هَسَّ فَنُّ مَدَّحَّ يَ وَ ، هَتَّ أَشُّ بُلَّحَّ يَ وَ ، هَبَّ وَثُ يَلَّ فُ يَ نَاكَ ، رَشَّ بَلَّ نَمَّ أَرَشَّ بَلَّ إِ نَاكَ

Ҳишом ибн Урва у отасидан ривоят қиладилар: “Оишага Росулulloҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам уйда нима қилади деган эдим: “Кийимини тикар эдилар, кавушларини ямар, кишилар уйда қиладиган ишларни қилар эдилар.”, деди. Аҳмад, Ибн Саъд ва Ибн Ҳиббон ривоят қилганлар. Унинг ривоятида: “Бирингиз уйда қиладиган ишларни қилар эдилар”, дейилган. Ибн Ҳиббон ва Аҳмадларнинг Урва у Оиша розияллоҳу анҳудан қилган ривоятида: “Кавушларини ямар, кийимини тикар ва челақларини таъмирлар эдилар”, дейилган. “Шамоилда” Термизий Амродан у Оишадан қилган ривоятида: “У зот ҳам башар эди. Кийимларини майда ҳашоратлар қолдиғидан тозалар, қўйларини соғар ва ўзига ўзи хизмат қилар эдилар”, лафзи келган.

مُهَرِّئَانِ جُعَّيَّ شِيَّ وَ مَهَاضَرَمُ دُوْعَيَّ وَ مَعَمُّ سَلَّحَّ يَ وَ نِيكَ أَسَمَلَّ أَوَّ عَارَقُ فُلَّ بَحَّ يَ وَ

Мискин ва камбағалларни яхши кўрар, улар билан (бирга) ўтирар эдилар. Касалларини зиёрат қилар (вафот бўлганларини эса), жанозаларига қатнашар эдилар.

هَزَكَيْ اَمَبَّ اَدْحَ اَلْبِاقِيَّ اَلْوَاوِيَّ اَلْوَشَّ اَوُرُقْفَلْ اَعْقِدَا اَرِيْقَفْ رُقْحَيَّ اَلْوَاوِيَّ

Камбағаллик заифлаштириб, мушкул аҳволга тушиб қолган фақир (кимаса)ларга паст назарда қарамас эдилар. Узрни қабул қилар эдилар. Ҳеч бир кишига ёмон кўрадиган нарсалари билан йўлиқмас эдилар.

يَضْرِيَّ وَيَلْاَعْتِ اَلْبَضْعَيَّ وَكَوْلُمُ اَلْبَاهِيَّ اَلْوَاوِيَّ دَوْلَمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ

Қул ва тул хотинлар (ишларини раво қилиб) юрардилар. Султонлардан ҳайиқмас эдилар. Ризоси ҳам, ғазаби ҳам Аллоҳ учун бўларди.

يُنَاخُ وُرُلْ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ

Ортимни руҳоний фаришталарга бўшатиб қўйинглар, деярдилар.

اَدَّهْ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ

(Базида) туя, от, ҳачир, ҳамда подшоҳлардан бири (Муқовқис) ҳадя қилган эшакни миниб юрардилар.

هَتَدَوَارُو اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ اَلْاَعْمُ

Ер хазиналарининг калитлари берилган бўла туриб, очликдан қоринларига тош боғлаб юрардилар. Тоғлар тиллога айланишни истаганларида, бош тортдилар.

Шарҳ: Тош боғлаш ҳақида келган ривоятлар синчиклаб ўрганилганда, қуйидаги фойда ва ҳикматлар зоҳир бўлди. Қоринда егулик борлигини билдириш. Инсон оч қолганда ошқозон овқат ва сув ишқида ёнади. Тош эса ўзининг мўътадил ҳарорати ила ошқозондаги иссиқликни

пасайтиради.Инсон қаттиқ очликдан эгилиб, букчайиб қолади. Қоринга тош боғ- лаш қоматнинг тик бўлишига ёрдам беради. Валлоҳу аълам.

مَالِ سَلَابٍ هِيَ قَوْلٌ نَمُّ أَدْبَى وَرُكُودٌ ذَلُّ رَثْ كَيْ وَوَعْلٌ لِّلْ قِي مَسَّوْهِ لَعْلَعٌ هَلْ لَّيْلٍ صَنَ أَكْ وَ
عِيَّ عَمُّ جُلِّ بَطْخُ لِّلْ رُصْقِيَّ وَوَلَّصْلُ لِّلْ طِيَّ وَ

Лағв(дунё гапи)ни оз сўзлар,йўлиққан кишига биринчи бўлиб салом берардилар. Намозни узун, жумъа хутбасини қисқа қилар эдилар.

" :مَسَّوْهِ لَعْلَعٌ هَلْ لَّيْلٍ صَنَ هَلْ لَّيْلٍ لُّوسَرَّ نَأَكُّ لُّوْقِيَّ يَفَوَّأُ يَبَّأَنُ بَّهَلْ لَّ دَبَّعٌ نَع
عَمَّ يَشْمَيْ نَأَفْنَأِيَّ أَلَّ وَوَبَطْخُ لِّلْ رُصْقِيَّ وَوَعْلٌ لِّلْ قِي وَرُكُودٌ ذَلُّ رَثْ كَيْ
مُكَّأَحْلُ أَوُ ،يِمْرَادِلُ أَوُ ،يَأَسِّنُ لِّلْ هَأَوْرُ "عَجَّأَحْلُ هَلَّ يَضُقِّيَّ فَنَيْ كُوسْمُ أَوُ لَمْرَأَلُ
يَقِيَّ هَبَّ لَّ أَوُ"

Абдуллоҳ ибн Абу Авфодан ривоят қилинади: “Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам: “зикрни кўп айтар, лағуни килмас, намозни узун, жумъа хутбаларини эса қисқа қилар, бева ва мискинлар билан юриб, уларнинг ҳожатларини раво қилишдан уялмас эдилар.”, - деб айтарди. Насий, Дорамий, ал-Ҳоким ва Байҳақийлар ривояти

لَضَفْلٌ لِّلْ هَأَمْرُ كَيْ وَفَرَّشٌ لِّلْ هَأَفْلَأَتِيَّ

Шарафли кишиларни дўст тутар, аҳли фазлларни ҳурмат қилар эдилар.

نَمُّ مُمْلٍ " :لَأَق مَسَّوْهِ لَعْلَعٌ هَلْ لَّيْلٍ صَنَ يَبَّ نَأ - هَعْلَعٌ لِّلْ لَأِيَّ صَرَّ - عَزِّيَّ رَهَبُ يَبَّ نَع
لَأَجْرُ دَمْحَأُ لَأَجْرُو رَأَزْبُ أَوُ دَمْحَأُ هَأَوْرُ "فَلُّؤِيَّ أَلَّ وَفَلُّؤِيَّ أَلَّ نَمَّيَّ فَرِّيَّ خَ أَلَّ وَفَلُّؤُم
حَيَّ صَلَّ"

Абу Ҳурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:“Набий соллalloҳу алайҳи васаллам: “Мўмин киши дўст тутинади. Дўст тутмайдиган ва дўст тутин- майдиган кишида яхшилик йўқ”,-дедилар”.Аҳмад ва Баззор ривояти. Аҳмаднинг кишилари саҳиҳнинг кишилари.

هَأَضْرِيَّ وَيَلْأَعْتُ هَلْ لَّ هَبَّ حِيَّ أَقْحُ أَلَّ لُّوْقِيَّ أَلَّ وَحَزْمِيَّ

Аллоҳ суядиган, рози бўладиган ҳақ (рост) гапларни айтиб ҳазил қилардилар.

الْحَسْبُ الْيَوْمَ لِيَوْمِ الْيَوْمِ؟ أَنْ بَعْدَ أَدْتِ كُنَّ لِجَلِّ لَوْ سَرَّ أَيُّ: أَوْلَاقُ: لَأَقُوعُ نَعُ لَلَّ لَأِضْرَ رَ رِيَّ رَهْ يَبْ أَع
يَقُوعُ يَبْ لَأَوْ دَمَحْ أَوْ يَذْمُ رَّتْ لَأَوْ بَدَّ أَلْ أِي فِ يْرَ أِخْبَلْ أَوْ هَاوْرَ "أَقْحُ" الْإِلْ لَوْ قَا

Абу Хурайра розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Саҳобалар, ё Расулаллоҳ, сиз бизга ҳазил-мутойиба қиласиз?”, дейишди. “Албатта, мен ҳақни гапираман”, дедилар”. Бухорий “Адаб”да, Термизий, Аҳмад ва Байҳақийлар ривоят қилган.

مَلَسَ وَهِيَ لَعْلَلِ لَيْلٍ لَيْلٍ لَقِ: لَأَقُوعُ نَعُ لَلَّ لَأِضْرَ كَلَّ مَنَبَسَنَ أَع
"يَذْمُ رَّتْ لَأَوْ هَاوْرَ "نِي نُدَّ أَلْ أَدَاي"

Анас ибн Молик розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади: “Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам: “Менга “эй, қулоғи иккита”, дедилар”. Термизий ривоят қилган.

ءَالْمِ الْإِنْعَاضَ عَ لَبَّ وَ هِي نَأِي بَلَّ لَأَبْلَحْ لَأِي فِ دَارِ طَلَّ نَعُ لَأَقْمُ لَأُ دَاوَجَ أَنْ بَفَقَ وَ أَنْ هَوَ
هَاهُتْ نُنْمَحَاضُ يَ الْإِلْ دِفْ أَدْفِ يَ

Мана шу жойга етганимизда, учқур отлар (Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам ҳақида битилган балоғатли) иборалар мусобақасидан тўхтади. Изоҳ саҳросида имлоларни сайр қилдирувчи ўз (манзили) интиҳосига етди.

Шарҳ: Бу ерда мусанниф раҳматуллоҳи алайҳ мавлид қасидасини аввалидан охиригача қофиялар билан ёзиб, кўзлаган мақсадига етганларини баён қилмоқдалар. Валлоҳу аълам.

وَمَلَسَ وَ لَصَّ مُمَّ لَلَّ لَأِ مَيْلُ سَتَ وَ هَا لَصَّ نَمَّ يَدَشَّ فَرَعَبَ مَيْرَ كَلَّ لَأُ هَرَبَقُ مُمَّ لَلَّ لَأِ رَطْعَ
هِيَ لَعْلَلِ كَرَابَ

Эй Аллоҳим?! Ўзинг Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васал -ламнинг қабри шарифларини ҳушбўй, ўта ёқимли салоту салом ҳидлари ила муаттар айла!

МАВЛИДИ ШАРИФ ДУОСИ

هَافَكَ دُبَّعْ لَأْفُكَا هَافَكَ لَأْتَعْفُرْ إِذْ إِ نَمَ اِي هَافِي طَعْلَابِ نَي دَي لَطَسَابِ اِي مُهَل لَأ

Эй, икки (ирода ва қудрат) қўлини ҳадялар билан кенг очувчи Аллоҳ! Эй, банданинг қўллари (дуога) кўтарилганда кифоя қиладиган Зот.

اِي وَ هَابْ شَأْ و رِيْ اَطْنِ اِهْ اِي فُ هَلْ نَوُكَيْ نَوْنِ اِنْعَافِي دَحْ اَلْ هَوْتِ اَفْ صَو هَوْتِ اَذِي فَو زَرَنْتْ نَمَ اِي هَاوسِ يَلْعَلْ و غِيْ اَلْ و هُزِيْ غِيْ جُرِيْ اَلْ نَمَ اِي هَافِي لَزَالْ اَو مَدِقْ لَأ و اَقْبْ لِبْ دَرَفْتْ نَمَ

Эй, зоти ва сифатларида ягона, ўхшашидан пок бўлган зот! Эй, Қадим, Боқий ва Азал сифатлари билан ягона бўлган зот! Эй, Ўзингдан бошқасидан умид қилинмайдиган, (Сендан) ўзгага суянилмайдиган зот.

هُدَشْرَتْ سَا نَمَ هَلْ ضَفَبْ دَشْرَأْ و هَافِي مَوِيْقَلْ هَوْتَرْدُقْ يَلْ اِمَانْ اَلْ دَنْتْ سَا نَمَ اِي هَادَهَتْ سَا و

Эй, мавжудотлар зотида қоим, қудратига суянадиган, тўғри йўл, ҳидоят сўраганларни Ўз фазли билан ҳидоятга бошловчи зот!

هَاجْ دَكْ شَلْ اَتَامْ لُطْ نَمَ تَحَا زَأْ يَتْلُ ا هَافِي سُدُقْ لْ كِرَا و نَأْبْ مُهَل لْ كُنْ لَأْسَنَ

Сендан шак-шубҳа қоронғулигидан зулматни кетгазган пок нурларинг ила сўраймиз.

هُهَلْ وَا و هَوْتَرُ و صَبْ اِي بِنْ اَلْ اُرْحَا و هَافِي دَمْحُمُ لَأ تَا ذَلْ ا فَرَشَبْ كَيْ لْ ا لْسَوْتَنْ و هَانْ غَمَبْ

Сенга Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи васалламнинг зоти шарифлари ила васила қиламиз. У Зот суратда (жисмда) пайғам- барларнинг охири, маънода (ҳақиқатда) эса уларнинг аввали эдилар.

هَلْ يَدِيهِ الْيَلْوُا هَبْ أَخْصَابًا وَهَجَّجْنَا لَوْ هَمَّ السَّلَاةَ نِي فَسَوَّيْ رَبُّ لَنَا نَمَّ أَبْكَ أَوْكْ هَلْ أَبَو
هَلْ لَنَا مَّالٌ صَفَّ نُوْغَتُ بَيْهَلِّ مُمْسُوفُنْ أَوْلَدَبْ يَدُّ لِي صَفَّ أَلْأَوْ

Борлиқнинг омонлик юлдузлари, саломатлик ва нажот кемаси бўлган аҳли
байтлари, афзаллик ва ҳидоятли, ўзларининг (бор будини) Аллоҳдан фазл
сўраб, Унинг йўлида ўз (куч-ғайратини) сарфлаган саҳобалари,

لِصَفِّ وَهَمَّ عَنبْ أَوْرَشُبَّتْ سَا نِي دَلَّيْ صُصُخْ لَوْ بَقَانْ مَلَا يَلْوُا هَتَّ غَيْرَشْ هَلْ مَحَبَّ
هَلْ لَنَا مَّ

Аллоҳдан фазл ва анвои неъматлар ила башорат шодлини туйган, ўзига
хос гўзал сифатлар соҳиблари, шариат олимлари ҳурматларидан,

نَمَّ لِكُلِّ حَجُّنْ تَوَّيْ نَلَا صَاخْ إِيْلَا مَعَالَا لَوْ لَوْ قَالَا فِي أَنْ أَلْوَمَّ أَيَّ أَنْ قَفَّوْتْ نَأْ
تَأْوَشْ لَلَا رَسَّ أُنْمَ أَنْ صَلَّخَتْ وَهَانْ مَوْ هَبْ لَطَمَّ نِي عَمَّ سَلَاوْ نِي بِيئَاغْ لَوْ نِي رِضَاخْ لَلَا
وَهَمَّ هَلْ دَمَّ لِكْ رَشَّ أَنْ فَيْ كَتْ وَهَانَّ طَا كَبَّ أَمَّ لَأَمَّ أَلَا مَّ أَنْ لَقَّ قَحَّ تَوَّيْ بَلَقْ لَلَا أَوْ دَالَا
هَلْ لَبَّ

Сўзда ва амалда холис ниятли бўлишга муваффақ айлашини, (бу мавлиди
шарифга) хозир бўлганларни истак- мақсадларини раво қилишини, шаҳват
кишанидан, (кибр, риё, ҳасад каби) қалб касалликларидан халос
қилишини, ўйлаб юрган орзуларини рўёбга чиқаришини, катта-ю (кичик)
мусибатлару, балоларга (Ўзинг) кифоя қилилишингни,

هَلْ يَنْجَّ عَيْ نَادَافْ وَطُقْ نِي قِيْلَا نَسُحْ نَمَّ أَنْ لِي نَدُّتْ وَهَأْوَهُ هَأْوَهُ نَمَّ أَنْ لَعَجَّتْ أَلَا
هَلْ أَنْ يَنْجَّ بِنْدَلْ كْ أَنْ عَوْخْ مَتَّ وَ

Ҳавосига бўйин экканлардан қилиб қўймаслигингни, янги узилган
(узувчига) яқин узум шингилидек (Ўзингга) яқин қиладиган (амалларга)
ёндаштиришингни, қилган ҳар бир гуноҳларимизни (фаришталар
китобидан) авф қилишингни, раҳмат, мағфират ила мунаввар,

هَلْ غَاكْ أَوْسْ نَمَّ عَمَّ مَيْ دُتْ وَهَرَفَّ عَمَّ وَهَمَّ حَرْبْ هَلْ نَسَّ لَكْ حَنْ مَنِّي أَنْ خْ نَمَّ أَدَهْ أَنْ عَمَّ جُ مَّ عَتْ وَ

Олийқадр ҳадяларингдан бу жамоатнинг (ҳаммасига) насиб этишингни, доимо Ўзингдан бошқага муҳтож қилмаслигингни сўраймиз.

دَقَّوْ هَاجَرَوَ وَكَيْفُ هَلِّمَ امَّجَارَ لِكُلِّ وَ هَيَّزَمَ وَ امَّاقَمَ لِيَأْسَ لِكُلِّ تَلَعَجَ كُنَّا مُهَلِّلَا
هَانُ وَجَرَ كُنَّمَا أَن لِقُوقَحَ وَ هَيَّزَمَ لِكُلِّ كَبَّهَ اَوَمَ نِيَجَارَ اِنَ اَلْوَمَ اَيَّ كَانُ لَأْسَ

Эй Аллоҳим, Сен ҳар бир сўрагувчига (улуғ) мақом ва фазилат, Сенга орзу-истак боғлаганларни ҳар бирига (сўраганларини ато) қилдинг.Эй Мавломиз, ҳузурингдаги ҳадяларингдан умид қилганча Ўзингдан сўрадик. Сендан орзу қилган нарсаларимизни рўёбга чиқаргин.

اَدَّهَ يَفْرِخُ لَ اَدَّهَ لَعَجَ نَمَلِ رَجَّ اَلْمَطْعَا وَ هَيَّزَمَ لِكُلِّ اَوَتَاغُ وَّوَرَلَا نَمَّ اَمَّهَلِّلَا
هَانُ اَوَ كَرَّ اَبُّ مَلَّ اَمَّوَيَّ لَ ا

Эй, Аллоҳим! (Бизларни) хавф-хатар, қўрқинчлардан омонда қилгин. Халқни ва бошлиқларни Ўзинг ислоҳ қил. Бу (муборак) кунда шундай яхшилиқни қилган (киши)ларга ажру савобларни зиёда қил.

مُّغَيَّ اَثِيغَ اِنَقَسَا وَ هَيَّخَّرَ نَمَّ اَمَّ اَلْسَالَا دَالِبَ رِيَّ اَسَا وَ اَدَّهَلَّ اَدَّهَ لَعَجَا مُهَلِّلَا
هَابُّ رَوَّ بَسُّ بَسُّ لَ ا هَبَّ يَسُّ بَ اَيَّ سُنَّ ا

Аллоҳим! (Мадина) шаҳри ва бошқа мусулмонлар (истиқомат қиладиган) шаҳар (қишлоқ)ларни тинчлик омонликда, кенгчиликда (бардавом) қилгин.Чўл-биёбонларга фойдали, баракотлар ёмғирини ёғдир.

يَحُزُّ زَرَبُ لَ اِيَلَا نَمَّ رَفَعَجَ اِنَّ دِيَّ سَ هَيَّيْدَلُ وَّمَلَا هَرَّبَحُ مَلَّ اَدُّرُبُ لَ ا هَدَّهَ جَسَّ اِنَّ لَ رَفَعَا وَ
نَيَّ بَرَّقُ مَلَّ اَعَمَّ لَعَجَا وَ هَيَّيْنُ مَلَّ اَوَ اَعَّ رَلَا وَ كَبُّ رُقُبَ زَوْفُ لَ ا هَلَّ قُوقَحَ وَ هَامَّ تُنَّمُ وَ هَتَّ بَسُنَّ
هَانُ كُنَّ سَا وَ هَلَّ يَقَمَّ

(Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи васаллам) мавлидлари ҳақида (битилган) чиройли, гўзал жумлаларнинг муаллифи (туғилиб) ўсган жойи Барзанж (шаҳри)га нисбат бериладиган Жаъфар раҳматуллоҳи алайҳнинг гуноҳларини мағфират қилгин. Ўзингга яқин (муқарраб бандалардан айлаб) орзу- умидларини рўёбга чиқар. Масканини Ўзингга яқин зотлар ила айла.

هُوَ عَمَّسَ الْإِخْصَاءَ نَمَّوْهُ رَاقٍ وَهُوَ بَاتَكَ وَهُوَ عَمَّوْهُ رَصَّحَ وَهُوَ زَجَّعَ وَهُوَ بَيَّعَ هَلْ رُتَّسَ أَوْ
هَأَعَّصَ أَوْ

Бу (мавлид)ни ёзганларни, ўқиғувчиларни ва унга (муҳаббат ила) қулоқ
солганларни айбу нуқсонларини (айблар очиладиган кунда) ёпгин.

هُوَ بَحَّصَ وَهَلْ آيَّعَ وَهُوَ يُّكَلِّلُ الْقِيَّحَ لِمَنْ يُّلَجِّجُ لَلْبِاقِ لَوْ أَيْعَ مَّسَّ وَوَلَّصَ وَهُوَ لَلَّ
هَالِ أَوْ وَهُوَ رَصَّنْ نَمَّوْهُ

Барча ҳақиқатлар хабарини биринчи қабул қилувчи зот (Муҳаммад
соллаллоҳу алайҳи васаллам)га, аҳли байтлари, саҳобалари, уларга ёрдам
бериб, дўст тутганларга салоту саломлар ҳамда баракот ёғдир.

لِفَاحِمْ لِرُودِصٍ تَلَّحَتْ وَهُوَ رَهَّجَ طَارِقًا بِيَّيَّرِدْ لِهَفْصٍ وَنَمَّوْهُ نَادَالَ تَفَّيْنُشَ أَمْ
هَالِحٍ دُوقِعَبَ هَفَّيْنُمْ لَلَّ

Қулоқлар дур каби у зотнинг васфидан ёқуту гавҳар ила безалди.
Ҳурматли жамоатнинг қалблари гўзал маржонлар билан зийнатланди.

ءَايَبْنَا لِمَتَّاحٍ دَمَّحُمَّ أَنْ أَلْوَمَّوْهُ أَنْ يَّيَّسَ يَلَّعَ مَيْلَسْتَلَّ مَتَّأَوْهُ أَلَّصَلَّ لَضْفَأَوْ
نُؤْفَصَيَّ أَمَّعَ زَعَّلَا بَّرَكُوبَرَّ أَنْ أُبَّسَ نَيْعَمَّجَا هَبَّأَحْصَاوْهُ لَآيَّعَ وَنَيْلَسْرُمْ لَلَّ أَوْ
نَيْمَلَّعَلَّ لَبَّرَهَلَّ دَمَّحَلَّ أَوْ نَيْلَسْرُمْ لَلَّ يَلَّعُ مَالَسَّ وَ

24/04/2011м.с, 20/05/1432 ҳ.с. Соат 17-¹⁷, Роббимизнинг инояти ила
ўз интиҳосига етди.

Хулоса:

Мавлиди шариф китобини ўз она тилимизга таржима қилиш ва шарҳлаш
мобайнида сийрат илмига доир илмларни имтиҳондан ўтказиб олдик.
Билганларимизни такрорладик. Билмаганларимизни эса ўргандик. Бу
билан сийратга оид илмлар тугади дегани эмас. Мухтасар сийрат китоби

бўлган мавлиди шариф катта-катта сийрат китобларига муқаддима, холос.

Абу Убайдуллоҳ

Фойдаланилган адабиётлар

1. Қурони карим.
2. “Тафсиру Жалолайн”. Жаллолиддин Маҳаллий. Жаллолиддин ас Суютий. Дорул Ҳадис. Қоҳира.
3. Ибни Касир “Тафсиру ибн Касийр”. Дорул Фикр.
4. “Тафсири Ҳилол” Шайх Муҳаммад Содик Муҳаммад Юсуф Тошкент 2008.
5. Жаъфар Барзанжий. “Иқдул жавҳар фи мавлидин набийил азҳар маат-таълиқ”. Қозон. 1899-йил 20-ноябрь.
6. “Қасидаи мавлидин набий лил Барзанжий”. Қозон.
7. Шайх Муҳаммад ибн Аҳмад Алийш ал-Моликий. “Ал-қовлувлул мунжий ала мавлидил Барзанжий”. Дорул кутубил аробий ал-кубро. Миср.
8. Жаллолиддин Суютий. “Ал-Ҳавий лил фатаава фил фикҳи ва улумит тафсири вал ҳадиси вал усули ван наҳви вал эъроби ва саирол фунун”. (Ҳиснул мақсид). Дорул кутубил илмийя. 2000-й 1-жуз.
9. “Умар Ризо Қаҳҳола”. Мўъжамул муаллифийн 3-жуз .
10. “Ҳажи Халифа Кашфуз зунун” Мустафо ибн Абдулло Қостантиний Дорул кутуб ал илмийя.
11. “Ал адаб ал муфрад”. Имом ал Бухорий. Муҳаммад ибн Исмоил ал Бухорий. Дорул башаир ал исломийя- Байрут. 1989 йил.
12. “Саҳиҳул Бухорий”. Имом ал Бухорий. Муҳаммад ибн Исмоил ал Бухорий. Дору ибни Касир- Байрут 1987 йил.

13. “Саҳиҳу Муслим” Дору Ихё ат Тирос ал Аробий-Байрут.
14. Мулла Али ал-Қорий. «Шарҳуш шифа».
15. “Шамоили Муҳаммадийя” Муҳаммад ибн Исо ат Термизий” “Муассасатул кутуб ас сақофия -Байрут” ҳижрий 1412 йил.
16. Ибн Ҳишом.Ар ровзул унуф фий тафсирис сийратин набавий. Дорул маърифа Байрут Лубнон 1398ҳ.
17. “Ҳадис ва Ҳаёт” Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф Тошкент 2008.
18. “Зикр аҳлидан сўранг”. Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф 3-сон.
19. Муҳаммад ибн Абу Бакр ибн Абдулқодир Розий. Мухторус сиҳоҳ. Мактабату Лубнон. Байрут. Маҳмуд Хотир таҳқиқи. 1995-1415 йил.
20. Муаллифлар гуруҳи. “Ан-наъим”. Арабча-ўзбекча луғат. А.Қодирий номидаги халқ мероси нашрети. Тошкент-2003.